

1 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Gospođo Sutherland?
2 GĐA SUTHERLAND: [simultani prevod] Časni Sude, radi zapisnika, to je
3 dokazni predmet P462.
4 OPTUŽENI: Da li... da li će biti pozvano i u... elektronsku sudnicu?
5 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Ja u paragrafu 1 vidim da će dozvoliti da
6 ljudi napuste svoje kuće i u paragrafu 3 da će oni to organizovati. U paragrafu
7 4 se govori o policiji i civilnim vlastima da organizuju prevoz, a u paragrafu 5
8 se kaže da treba napraviti spisak imovine nakon što ljudi odu. Ja to vidim kao
9 primer Ratnog povereništva, u ovom slučaju, da preuzima korake da se organizuje
10 odlazak Muslimana nakon što se konsultuju sa poverenikom koji je poslan iz
11 Vlade.
12 I slažem se da se u 2. paragrafu kaže da se do sada sprečavalo
13 napuštanje i Srba i Muslimana, ali suština odluke, onako kako je ja shvatam je
14 kako treba organizovati odlazak onih koji hoće da odu. To se tako kaže u pismu.
15 P: Uz svo poštovanje, gospođo Hanson, ja ću, znači, imati problem sa
16 Vašim shvatanjem dokumenata, a ne sa dokumentima. Ovde jasno sugeriše da je bilo
17 zabranjeno da neko ide ko želi. Dakle, oni žele da idu i Vi sad sami kažete: "da
18 se organizuje za one koji žele da idu." Ovo nije progon, gospođo Hanson. Ovo je
19 pitanje da se omogući ljudima, i Srbima i Muslimanima, koji žele da promene
20 mesto da se sastave s porodicama, da idu. A Vi ste to predstavili u svom
21 izveštaju drugačije, je li tako?
22 O: Ja u svom izveštaju navodim ovaj dokument kao primer komunikacija sa
23
24
25
26
27
28
29
30

1 vladinim poverenikom. Ali ja vidim ovde da se to stavlja u kontekst
2 organizovanja odlaska onih koji žele da odu. Ja u svom izveštaju navodim da
3 jedan od kriterijuma, koji su postavljali mnogi krizni štabovi, je da za odlazak
4 nesrba je to da potpišu dokument u kome stoji da oni dobrovoljno odlaze.

5 Ja mislim da dokazi, uglavnom o događajima iz opština, navode na to
6 zašto bi ljudi rekli tako nešto. Ne radi se o iskreno spontanoj želji da se
7 presele. U nekim slučajevima žele da možda izbegnu ratne operacije, ali u mnogim
8 mestima su bili prisiljeni na to jer je odlazak smatran kao jedinom opcijom. Na
9 primer, u Bosanskoj Krupi Krizni štab je napisao, a ovo su reči Gojka
10 Kličkovića, iz Kriznog štaba, je da su dve opcije predložene Muslimanima: da
11 organizuju sami svoj odlazak, ili da se to uradi na vojni način. Onda -

12 P: Doći ćemo, gospođo, na to. Doći ćemo na to. Sada smo kod Foče. Sad
13 smo kod Foče i krivična stvar ne dopušta u nekim opštinama. Da vidimo tačno gde.
14 Usput, da li znate da je gospodin Kličković, protiv koga ste Vi svedočili,
15 oslobođen u Sudu Bosne i Hercegovine koji nije ni malo Srbima naklonjen?

16 Prevod nije jasan, bojim se. ...*in some municipalities...this is not*
17 *allowed.*

18 U ovoj krivično-pravnoj stvari ne može se reći u nekim opštinama je...
19 su bili prisiljeni. Moramo utvrditi da li su bili, i u kojim opštinama i u kojim
20 okolnostima. A pitao sam Vas da li znate da je gospodin Kličković u sudu koji je
21 izrazito anti-srpski, u sudu Bosne i Hercegovine, oslobođen?

22 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Gospođo Sutherland, izvolite.

23
24
25
26
27
28
29
30

1   GĐA SUTHERLAND: [simultani prevod] Ja mislim da ovo pitanje nije
2 prikladno da se postavi svedoku.

3   SUDIJA KWON: [simultani prevod] Pitanje je da li zna da su neke osobe
4 bile oslobođene. Mislim da je ona u svom odgovoru spomenula njegovo ime.

5   Nastavite.

6   GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Da, ja jesam spomenula njegovo ime i znam
7 da je oslobođen, ali ne mogu da se složim sa čitavom izjavom da je sud anti-
8 srpski. A kako mogu da odgovorim na pitanje, ako se samo slažem sa jednom
9 polovinom, ali ne sa drugom?

10   SUDIJA KWON: [simultani prevod] Gospodine Karadžiću, izvolite.

11   G. KARADŽIĆ: Hvala.

12   P: Samo za informaciju Veću, molim Vas da potvrdite da li je Gojko
13 Kličković bio predsjednik Kriznog štaba u opštini Bosanska Krupa koju Vi
14 pominjete i dokument njegov pominjete, ovaj... da li je to taj Gojko Kličković?

15   O: Da.

16   P: Hvala. U svom paragrafu 147, Vi dajete zaključke koji su veliki
17 izazov za Odbranu, a osnova su, u celini, osnova su, stup su Optužbe da su
18 bosanski... vođstvo bosanskih Srba nije samo institucionalno... imalo
19 institucionalnu vlast nad kriznim štabovima i članovima predsjedništva itd. nego
20 su, ovaj... radili sve i pomagali itd. kažete:

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 [simultani prevod] "Kao štaviše, predsednik Ratnog predsedništva opštine
2 Kotor Varoš, opštine koja je doživela neke od najgorih oblika nasilja to izrazio
3 riječima: 'Što se tiče same akcije oko predaje naoružanja i iseljavanja sa
4 područja opštine, akcija i cjelokupna aktivnost odvijala se po nalogu Vlade i
5 predsjedništva Republike Srpske.'"

6 E, pa da vidimo sada... pardon, pardon.

7 GĐA SUTHERLAND: [simultani prevod] Izvinjavam se što prekidam.

8 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Treba da kaže: "Ne samo da su imali
9 institucionalnu vlast ili nadležnost nad Kriznim štabom, već su radili sve..."

10 Samo trenutak.

11 Gospođa Hanson, nastavite.

12 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Da li mogu da pogledam svoj izveštaj kada
13 optuženi citira iz njega?

14 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da, naravno. Pretpostavljam da želite da
15 pogledate poslednji paragraf.

16 GĐA SUTHERLAND: [simultani prevod] Za sekretara, to je dokazni predmet
17 P2589, i dobićemo primerak.

18 OPTUŽENI: Ja molim da...da se dadne *hard copy* jer gubimo vreme.

19 Do...dok vi dobijete to, ja bi mo... aha, evo. Molim da dobije *hard*
20 *copy*, ovo ne...ne možemo podneti, vreme ne može podneti da se poziva svaki
21 paragraf. Molim da svedok dobije *hard copy*, ostali učesnici mogu da pozovu sebi

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1   paragraf.

2   SUDIJA KWON: [simultani prevod] Dobićemo primerak, stiže.

3   OPTUŽENI: Molim sada da dobijemo 65ter 532.

4   G. KARADŽIĆ:

5   P: Pošto ste Vi, gospođu Hanson, naveli Kotor Varoš kao primer pogrešnog
6 činjenja sada ćemo se pozabaviti Kotor Varošem da vidimo šta se tamo stvarno
7 dešavalo i šta je trebalo Vi da zaključite, pa ćemo se onda posle baviti drugim
8 opštinama.

9   Pogledajte, ovo je sednica Kriznog štaba Kotor Varoša od 25. juna. I
10 sada pogledajte 1. pasus:

11   "O borbenim aktivnostima tokom dana članove Kriznog štaba upoznao je
12 potpukovnik Peulić. Takođe je upoznao Krizni štab sa telegramom iz komande
13 korpusa vezano za obezbjeđenje dolaska banjalučkog biskupa Komarice na vjerski
14 obred u Kotor Varoš, koji se treba održati u subotu i da se moraju preduzeti
15 mjere da se to omogući. S obzirom na razvoj događaja na našem području naredio
16 je da se mobiliše sve što može da nosi pušku. Da se formira komanda grada..."
17 itd.

18   Da li znate da je biskup Komarica verski... lokalni verski poglavar
19 katoličke crkve i pripada hrvatskom narodu?

20   SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da li mi ustvari gledamo tačan dokument,

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 gospodine Karadžiću?

2 GĐA SVEDOK: Da.

3 OPTUŽENI: Verujem da da, to je 1. pasus.

4 SUDIJA KWON: [simultani prevod] U redu. Hvala.

5 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Jasno mi je, znam da je biskup Komarica
6 katolički biskup i da je Hrvat.

7 G. KARADŽIĆ: Hvala.

8 P: Pogledajte dole, molim Vas, na kraju ovog pasusa gde kaže da je
9 doktor Gajanin upoznao Krizni štab o stanju ranjenih i naglasio da "do sada
10 imamo ukupno 10 mrtvih i 31 ranjenih."

11 Da li Vi znate da se celo to vreme vode borbe u Kotor Varošu?

12 O: Da, znam da su tada bile borbe u toku.

13 P: Da li se slažete da biskup Komarica dolazi Hrvatima na verski
14 praznik, a ne Srbima?

15 O: Ne znam koji je to verski praznik, ali dolazi da bude na službi
16 katolicima. Pretpostavljam da se radi o Hrvatima.

17 P: I to je na isteku trećeg meseca rata, ova vlast omogućava biskupu
18 manjinskog naroda da dođe i obezbeđuje ga svim mogućim snagama i naređuje
19 dodatnu mobilizaciju da... da obezbedi njegovu bezbednost... bezbednost njegove
20 posete. Jeste li imali ovaj dokument na umu i jeste li ga ugradili u svoj
21 izveštaj? Dovoljno je "da" ili "ne".

22 O: Vaše pitanje je suviše komplikovano za odgovor da ili ne. Ne vidim da

23

24

25

26

27

28

29

30

1 te dodatne snage koje su mobilizovane isključivo da bi se on osigurao, da bi se
2 njemu pružilo obezbeđenje. Da, ja sam pregledala sve zapisnike Kriznog štaba,
3 sastanaka Kriznog štaba iz Kotor Varoša i videla sam i ovaj... verovatno.

4 P: Niste ga uzeli u obzir, je li tako?

5 O: Pregledala sam ga, ali ga nisam stavila u izveštaj. Nisam se bavila
6 pitanjima verske službe. Ovaj biskup je u Banjaluci, a to je već deo teritorije
7 koju drže Srbi. On se kreće između dve teritorije koje drže Srbi, ali nisam se
8 detaljno bavila takvim pitanjima, takvom posetom. Pročitala sam izveštaj, ali ga
9 nisam uključila u izveštaj. Ne znam šta mislite kada kažete, da li sam to uzela
10 u obzir?

11 P: Pa gospođo Hanson, treći mesec rata ističe, musli... hrvatska manjina
12 u Kotor Varošu živi, radi verske skupove, dolazi joj poglavar toga kraja...
13 katolički poglavar toga kraja, vlasti obezbeđuju da sve protekne u redu, a Vi
14 su...sugerišete da je sve proterano. Ovo je funkcionisanje opštinskih vlasti,
15 zvale se one Krizni štab ili predsedništvo - do toga ćemo doći. Ovde se tačno
16 vidi da se dodatno mobiliše zbog posete Komarice. Ali, rekli ste da niste uzeli
17 u obzir.

18 Može li da se usvoji ovaj dokument?

19 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da li ste Vi postavili pitanje? Gospođo
20 Hanson, da li želite da date svoj komentar?

21 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Pa, citat koji se nalazi u paragrafu 147,
22 kao što se vidi iz fusnote, je datiran iz oktobra, a ne juna. Kasnije u Kotor

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Varoši vidimo malo organizovanije odlaske u julu i avgustu. Naravno, ostalo je
2 nekih nesrba, posebno u Banjaluci 1992. Ja ne tvrdim da su ih sve iselili, ali
3 ovo telo, Krizni štab, je formiran za odbranu srpskih interesa na teritoriji gde
4 s nalaze i nesrbi. Ja vidim, obrazac širom teritorije je da dolazi do sukoba
5 kada se vlast drži u ime jednog naroda na teritoriji gde se nalaze Srbi, Hrvati
6 i Muslimani, tako da je ovo dokaz da još uvek ima Hrvata u Kotor Varoši. Slažem
7 se da dolazi njihov biskup da ih obiđe, ali time se ne negiraju kasniji
8 zapisnici sastanaka Kriznog štaba i Ratnog predsedništva koji kažu: "Moramo da
9 smislimo zašto ne žele svi da odu. Moramo da organizujemo njihov odlazak."

10 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Dokument se usvaja.

11 SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet D1294.

12 OPTUŽENI: Doći ćemo do toga, gospođo Hanson.

13 Možemo li dobiti 65ter 276?

14 G. KARADŽIĆ:

15 Ovo je dva dana kasnije, 27.06., isti sastanak... sastanak istog tela i
16 pod tačkom 1 kaže da je potpukovnik Peulić informisao štab o borbenim
17 aktivnostima i da je, kaže:

18 "Mane T." verovatno je to Mane Tepić, "...je informisao o stanju u
19 jedinicama koje obezbeđuju grad i naglasio da je u toku noći stanje jedinica
20 bilo stabilno, kao i da je primijećeno da je od strane neprijatelja u Kotoru
21 vršeno paljenje srpskih kuća."

22 A u tački 2 pri kraju:

23

24

25

26

27

28

29

30

1 "Krizni štab je upoznat sa zahtjevom Crvenog krsta, zatim sa zahtjevom
2 Hadžiselimović Naima da mu se dozvoli zamjena kuće, što je dozvoljeno uz uslov
3 da donese odgovarajuća dokumenta kojima bi dokazao zamjenu."

4 Da li znate da se u tom trenutku pale srpske kuće u samom Kotor Varošu,
5 da postoje neprijateljske jedinice i... a... i da je ovaj Naim Musliman koji
6 traži da mu se dozvoli zamena imovine?

7 O: Slažem se, to se sve vidi u dokumentu.

8 OPTUŽENI: Hvala.

9 Može li da se usvoji?

10 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

11 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokazni predmet D1295, časni
12 Sude.

13 OPTUŽENI: Molim 65ter 290.

14 G. KARADŽIĆ:

15 P: Ovo je 29.06., dva dana kasnije i isto sastanak Kriznog štaba i ovde
16 se pominje manjak ulja, pominje se nedostatak raznih stvari. Kaže:

17 "Sinoć oko 11.00h..." 3. pasus, tačka 1 "...došlo je do dejstva jedne
18 grupe u rejonu Rujika kojom je prilikom jedan vojnik poginuo, jedan teže ranjen.

19 Da se u toku dana mora ponovo očistiti Kotorište, obzirom da se puno
20 ljudi u njemu nalazi."

21 A poslednji pasus:

22 "Zbog učestale pojave obijanja stanova izdana je naredba kućnim
23
24
25
26
27
28
29
30

1 savjetima po zgradama da obezbijede dežurstva u zgradi, kao i da vrše kontrolu
2 ulaska i izlaska iz zgrade, kao i da su kućni savjeti odgovorni za svako
3 neovlašćeno ula...ulaženje u stanove."

4 Da li ste znali da je to organizovano i da li znate da je to bilo po
5 zakonu?

6 O: Govorite o poslednjem pasusu?

7 P: Da.

8 O: Vidim da ovde na osnovu ovoga ne mogu da kažem da li je to bilo u
9 skladu sa zakonom ili ne, ali vidim da to ovde stoji.

10 OPTUŽENI: Hvala.

11 Može li da se usvoji?

12 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

13 SEKRETAR: [simultani prevod] Časni Sude, to će biti D1296.

14 OPTUŽENI: Molim 65ter 300.

15 G. KARADŽIĆ:

16 P: Sjednica istog tela Ratnog predsjedništva od 15.07.1992. godine. Nije
17 više Krizni štab, Ratno predsjedništvo. I sve možemo da vidimo.

18 Ali evo pod... tačku 3, u okviru ove tačke razmatran je rad Crvenog
19 krsta, odnosno mogućnost posete predstavnika Međunarodnog Crvenog krsta i
20 dogovoreno je da se Crveni krst danas više angažuje na svom poslu, odnosno da
21 obiđe zatvorenike, prenese porodične poruke, pripremi se za posetu predstavnika

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Međunarodnog Crvenog krsta."

2 Jeste li znali da je i lokalni Crveni krst funkcionisao?

3 O: Znala sam u opštim crtama da je Međunarodni Crveni krst tražio
4 pristup brojnim pritvornim centrima, a ne znam kakva je bila situacija u Kotor
5 Varoši.

6 OPTUŽENI: Hvala.

7 Može li da se usvoji?

8 SUDIJA KWON: [simultani prevod] U redu.

9 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti D1297, časni Sude.

10 OPTUŽENI: Možemo li da dobijemo 65ter 458?

11 G. KARADŽIĆ:

12 P: 8. avgust, vidite, to je 51. sjednica, dakle, skoro svaki dan
13 zasedaju i vidite ovde u tački 3 kaže: "Razmatran je predlog izvršnog odbora da
14 se dâ odobrenje za rad privatnom preduzeću 'Bosna' kompanije Šiprage..."

15 I druga pitanja. Dato je, dakle, odobrenje da Bosna kompanija u Šiprage
16 da radi, a poslednji...poslednja linija:

17 "Savo iznio problem nehgijenskih uslova u zatvoru."

18 Da li znate čije je većinsko mesto Šiprage?

19 O: Ne, ne znam.

20 OPTUŽENI: Većinsko mesto Šiprage je muslimansko i to ćemo morati onda

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 prikazati na kraju.

2 U prevodu ovog dokumenta kaže: [simultani prevod]

3 "Savo je izvestio o nehidijenskim uslovima u zatvoru."

4 [na B/H/S-u] A u originalu kaže: "Savo je iznio problem nehidijenskih
5 uslova." Iznio problem, znači iznio problem da se rešava. Znači, prevod nije
6 dobar.

7 Ali što se tiče mesta Šiprage, videće... kao što ćemo videti kada
8 pokažemo s...spisak, Šiprage je muslimansko selo pretežno muslim... izrazito
9 muslimansko selo u Kotor Varošu.

10 Može li da se usvoji?

11 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Umesto da Vi dajete svoju verziju, možda
12 bi bilo dobro da pročitate paragraf 4 tako da čujemo tačan prevod.

13 Molio bih gospođu Hansen da pročita tu rečenicu.

14 GĐA SVEDOK: [na B/H/S-u] "Savo izneo problem nehidijenskih uslova u
15 zatvoru."

16 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Zahvaljujem.

17 Dokument se usvaja.

18 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokazni predmet D1298, časni
19 Sude.

20 OPTUŽENI: Molim 65ter 295.

21 G. KARADŽIĆ:

22 P: Ovo je sednica 57. ja mislim, 21. avgusta devedeset... 59., 21.

23 avgusta 1992. godine, pa vidimo šta... čime se sve bave, a na /sic/ 2. tačka, 2.
24 pasus, na osnovu informacija predsednik Đekanović je istakao pitanja i probleme
25 koje bi trebalo riješiti i to:

26

27

28

29

30

1 "Da se spriječi pritisak i provokacije pojedinaca iz sastava specijalne
2 jedinice na pojedine porodice muslimanske i hrvatske nacionalnosti, kako bi se
3 natjerali na iseljavanje. Da se riješi pitanje uraditi... šta uraditi sa
4 nekoliko porodica iz Gornjeg Čepka koje ne mogu gore boraviti, a nalaze se u
5 Čepku, da se ispita slučaj ubistva bračnog para Oršulić.

6 I tačka 4:

7 "U okviru ove tačke razmatran je slučaj..."

8 Engleski sledeća.

9 Tačka 4. Sledeća stranica, engleski. U prevodu kaže "*should be*" a treba
10 "da se" "*will be*" ili "*to be*".

11 "U okviru ove tačke razmatran je slučaj Avdić Mirze Alena, za koga je
12 preporučeno da mu se izdaju potrebna dokumenta za odlazak u inostranstvo kod
13 oca. Razmatran je i problematika i dogovoreno oko načina obezbjeđenja konvoja
14 koji se u nedjelju organizuje za lica koja žele da se isele."

15 Prvo pitanje: vidite li da u ovom pasusu 2 se dešavaju pritisci od
16 neodgovornih pojedinaca protiv kojih se vlast... pot...protiv kojih vlast
17 zauzima stav i traži akciju?

18 O: Nije reč o pojedincima već o jedinici. A da, pojedinci iz specijalne
19 jedinice. Da, ovde se opisuje da su postojali neprihvatljivi pritisci na
20 Muslimane i Hrvate da se isele i da se to mora zaustaviti.

21 P: Dalje, da li se slažete iz tačke 4. da je ovaj Avdić Mirza... Mirze
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Alen Musliman kome se odobrava odlazak u inostranstvo?
2 O: Da, na osnovu njegovog prezimena, odnosno imena može se zaključiti da
3 jeste Musliman i da, odobreno mu je od strane Ratnog predsedništva da ode.
4 P: Hvala.
5 Može da se usvoji?
6 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.
7 SEKRETAR: [simultani prevod] To je dokazni predmet D1299.
8 OPTUŽENI: Možemo li dobiti 65ter 436?
9 G. KARADŽIĆ:
10 P: Ovo je 12. sjednica Ratnog predsjedništva, znači već su odavno...
11 nema kriznog štaba, 12...13. jula 1992. godine. Pogledajte tačku 1:
12 "Mane Tepić..." lakše ću pročitati engleski.
13 [simultani prevod] "Mane Tepić je u toku jučerašnjeg dana članove
14 informisao o jučerašnjim događajima. Zaključeno je da je predlog predsednika u
15 vezi sa inicijativom i željama grupe stanovnika iz Večića koji žele da se isele,
16 dozvoljeno i da bi trebalo da se učine naponi da se to omogući."
17 GĐA PREVODILAC: Prevod je nezvaničan zato što je tekst nečitak.
18 P: Da li ste znali da su Večići ja... velika muslimanska koncentracija
19 sa velikom oružanom grupom koja je stalno vodila borbe?
20 O: Nisam znala konkretne podatke u vezi sa stanovništvom u Večićima,
21 međutim ne čudi me kad pročitam ovde da je to bilo nesrpsko stanovništvo i da su
22 hteli da se isele. Videla sam brojne dokumente u kojima Ratno predsedništvo
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pomaže u iseljavanju ljudi koji kažu da žele da se isele, ali ne vidim nigde da
2 kažu: hajde da pokušamo da omogućimo da ovi ljudi požele da ostanu, da promenimo
3 uslove tako da se čitavo stanovništvo predomisli i da žele da ostanu na svom
4 rodnom teritoriju. Ja to ne vidim ni u jednom od zapisnika Ratnog predsedništva,
5 a ukoliko oni hoće da odu i da pomažu u tome, ja sam upravo u vezi sa Kotor
6 Varoši videla da neki ljudi koji su trebali da odu nisu otišli i da treba da se
7 sagledaju razlozi. I zatim, ovo se daje kao primer loše organizovanog odlaska.
8 Dakle, slažem se, ovo je primer...

9 P: Gospođo... gospođo Hanson, doći ćemo do toga. Doći ćemo do toga. Ne
10 treba nam Vaš moralni stav o tome. Ovo je krivično-pravna stvar.

11 Znali ste da su Večići koncentracija muslimanska puna oružanih sn...
12 o...o sa jakom oružanom grupom koja se celo vreme borila. Jeste li ili ne?

13 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Pre nego što odgovorite, da, gospođo
14 Sutherland.

15 GĐA SUTHERLAND: [simultani prevod] Ja mislim da nije prikladno da
16 optuženi kaže: "Ne treba nam Vaš morani stav ovo je krivično pitanje", kada
17 svedok, gospođa Hanson samo odgovara na pitanje.

18 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da, slažemo se, Hvala. Da.

19 Gospođo Hanson, možete li odgovoriti na ovo pitanje.

20 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Ja sam već rekla i rekla sam da nisam
21 znala konkretne podatke vezane za događaje u Večićima.

22 OPTUŽENI: Može da se usvoji?

23 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

24

25

26

27

28

29

30

1   SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokazni predmet 1300, časni
2 Sude.
3   OPTUŽENI: Molim Vas da dobijemo 65ter 274.
4   G. KARADŽIĆ:
5   P: Gospođo Hanson, uz svo poštovanje, molim Vas da se držimo pitanja.
6 Mnogo je dokumenata z...za ovu opštinu koju ste Vi naveli kao eklatantnu i molim
7 Vas, sve ćemo obraditi. Sve što ste Vi pomenuli doći će na svoje mesto. Ja Vas
8 molim da se držite pitanja i da odgovarate na njih.
9   Ovo je 15. sednica predsedništva... Ratnog predsedništva od 17...
10 četir... 14.07., 14. jula. Dakle, vidjet ćemo... tačka 2, pretposlednji pasus:
11   "Vezano za izraženi problem smeštaja porodica iz Kotora čije su kuće
12 zapaljane od strane ekstremista, treba naći privremeno rješenje za njihov
13 smještaj i o tome obavijestiti predsjedništvo."
14   I e...e... vidjeli smo u onom 65ter 276 da srpske kuće gore, je l' tako?
15 Da se u samom Va... Kotor Varošu pale srpske kuće i da su ekstremisti svuda
16 okolo. Jeste... jeste vidjeli to u prethodnom dokumentu 276?
17   O: Nisam videla da su ekstremisti bili na sve strane, međutim pisalo je
18 da su neke srpske kuće u Kotor Varoši paljene.
19   P: Hvala. Tačka 3:
20   "U okviru ove tačke razmatrano je i pitanje kuća koje su poslije
21 iseljavanja ostale prazne i sad se pojavljuje... pojavljuju slučajevi da
22 pojedinci u njih useljavaju. Vezano za ovo pitanje zaključeno je da nadležna
23 komisija zapečati sve kuće i da spisak dostavi stanici javne bezbednosti."
24   Jeste li znali da je opštinska vlast u sred ovog haosa vodila računa o
25 napuštenoj imovini?
26   O: Ono što vidim jeste da ratni štab, odnosno Ratno predsedništvo je
27
28
29
30

1 preuzimalo imovinu i u nekim slučajevima ponovo koristilo ili prepisivalo
2 drugima. A ovde je reč o sprečavanju toga da se ljudi sami usele i da vlasti
3 pokušavaju da preuzmu kontrolu nad tom imovinom. Ja to mogu da pročitam u tački
4 3.

5 P: Gospođo Hanson, ja Vas molim da sada govorimo samo o Kotor Varošu,
6 jer ste ga Vi u svom zaključnom paragrafu naveli kao...kao eklatantan primjer,
7 kao reprezentant i da se sada koncentrišemo na to.

8 OPTUŽENI: Može da se usvoji ovaj dokument?

9 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Zar nije usvojen? Biće usvojen.

10 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokazni predmet D1301, časni
11 Sude.

12 OPTUŽENI: Molim 65ter 550. 65ter 550.

13 G. KARADŽIĆ:

14 P: Ovo je sednica od dva... 18. juna. Krizni štab je... još uvijek drže
15 Krizni štab, od 18. juna i kaže dole e... kraj 2. pasusa:

16 "Goran Kršić je upoznao Krizni štab da ima dva zahtjeva za povratak u
17 zapečaćene stanove."

18 Engleska sledeća strana. Engleska sledeća strana... dakle,

19 "Goran Kršić je upoznao Krizni štab da ima dva zahtjeva za povratak u
20 zapečaćene stanove (Huseinović Fikret i Adnan Ibričić). Krizni štab je dozvolio
21 da se Huseinović useli u svoj stan, a Ibričić ne, budući da nije nosilac
22 stanarskog prava. Krizni štab je upoznat sa aktivnostima opštinskog štaba
23 Civilne zaštite."

24 Da li su ova dvojica Huseinović i Ibričić Muslimani, po onome što Vi
25
26
27
28
29
30

1 znate?

2 O: Sudeći po imenima, svakako da jesu. Znači možemo pretpostaviti da su
3 se identifikovali kao Muslimani.

4 P: Da li ste zabeležili da 18.06. se Muslimani vraćaju u svoje stanove u
5 Kotor Varošu?

6 O: Nisam to unela u izveštaj, ako na to mislite kad kažete
7 "registrovali".

8 P: A da li ste Vi kao nepristrasan ekspert bili dužni da unosite
9 oslobađajuće elemente u Vaš izvještaj?

10 O: "Oslobađajući" po meni znači da se krivično delo, odnosno zločini
11 nisu dogodili ili da je neko drugi, a ne optuženi kriv za te zločine. Ako je
12 Krizni štab dozvolio građaninu da se vrati u svoj stan, po meni to nije nužno
13 oslobađajuće. Ja bih očekivala da to opštinske vlasti učine.

14 A mogu da primetim i da je paragraf 2 u skladu sa onim što kažem o tome,
15 da su se nesrbi mogli iseljavati ukoliko odustanu od svog stana. To vidimo u
16 tački 2. Dakle, ne vidim da činjenica da se jednom Muslimanu dozvoljava da uđe u
17 sopstveni stan treba da bude oslobađajuća.

18 P: Gospođo Hanson, Vi optužujete ovaj Krizni štab da je pod rukovodstvom
19 Vlade i Predsjedništva Republike Srpske progonio Muslimane sistematski. Ovo su
20 dokazi da to nije tako. Da je kaos bio u gradu, da se pucalo i palilo na sve
21 strane, a da je i u takvim uslovima ovo Ratno predsjedništvo činilo stvari koje
22 čini jedna odgovorna vlast. I Vi to niste istakli. Naprotiv ostavili ste da
23
24
25
26
27
28
29
30

1 to... ostavili ste utisak iz tačke 147 Vaše... paragrafa 147.

2 Pogledajmo tačku 2, molim srpsku stranu sledeću verziju.

3 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Vi dajete izjave, a ne postavljate
4 pitanja.

5 G KARADŽIĆ:

6 P: Da li ste Vi gospođu u svom... optužili ovaj Krizni štab za dela
7 progona Muslimana?

8 O: Problem mi je reč "optužila". Ja sam iznela ono što sam videla da su
9 činili i ja nigde nisam rekla da su oni proterali baš svakog nesrbina do
10 poslednjeg, i videli smo iz dokumenta koji smo gledali prošle nedelje, da su
11 hteli da isele Muslimane u meri koja bi omogućila srpskim vlastima da potražuju
12 teritoriju koju su hteli da potražuju. Međutim, što se tiče optužbi, to nije moj
13 posao.

14 P: Ali Vi ste sad danas rekli da ste e...e...e da je kažem, Vi ste rekli
15 da je o...is... proterao baš svakoga. Pokažite nam bar jednoga koga je proterao
16 taj Krizni štab. Da li je proterao ovoga koji traži u... iz tačke 2, Mehmedović
17 Rasima, koji traži dozvolu za iseljavanje uz uslov da ostavi stan u Kotor
18 Varošu? Da li Vi znate šta je stanarsko pravo... u našem zakonodavstvu? Da je
19 stan opštinski, a koristi ga neko kome je dodeljen, je l' tako?

20 O: Poznat mi je izraz "stanarsko pravo" i znam da stanovi pripadaju ili
21 opštini ili poslodavcu i da osoba ima pravo privremeno da to koristi. Zapravo ne
22 privremeno. Ima pravo da to koristi, da bude u tom stanu, ali nije u posedu toga
23 stana.

24 OPTUŽENI: Hvala.

25 Možemo li pogledati nešto niže -

26

27

28

29

30

1 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Samo trenutak. Pitanje koje je
2 postavljeno pre tog pitanja je bilo da li možete da nas uverite u to da su barem
3 jednu osobu proterali.

4 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Na osnovu ovog dokumenta, ne. Ukoliko se
5 pitanje tiče ovog dokumenta.

6 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Hvala.

7 G. KARADŽIĆ: Molim na...na... e... pri kraju 2. paragrafa u ovoj tački
8 1, vidite kaže:

9 "Donesena je odluka da se naredba o prikupljanju prehrambenih proizvoda
10 proširi i na zemljoradničku zadrugu Šiprage i da se skoncentriše... roba
11 skoncentriše u skladište prodavnice Grabovica, te da se distribucija vrši iz te
12 prodavnice, a da se uvede radna obaveza u prodavnice: Grabovica, Šiprage i
13 Kruševo Brdo."

14 Da li su to one Šiprage u kojima su Muslimani većinsko stanovništvo?

15 O: Čitam to na B/H/S-u zato što još uvek ne vidim taj deo na engleskom.

16 P: Na engleskom je sledeća strana.

17 O: Da, vidim tu rečenicu, da. Koje vam je bilo pitanje?

18 P: Pitanje je da li su to iste one Šiprage u kojima su s...e...e...
19 Muslimani izrazita većina?

20 O: Ovde se misli na Šiprage u smislu ekonomskog preduzeća koje se
21 verovatno nalazi u naselju Šiprage, ali nisam sigurna i nisam znala da su u
22 Šipragama Muslimani bili ubedljiva većina.

23 P: A vidite li tačka 1:

24 "Zemljoradnička zadruga Zadrugar, Vrbanjci (prihvaćena im je uslovno
25 sistematizacija)."

26

27

28

29

30

1 Da li znate da su Vrbanjci skoro čisto hrvatsko selo? Samo "da" ili
2 "ne". Jeste li znali da su Vrbanjci skoro čisto hrvatsko selo?

3 O: Ne, nisam znala.

4 P: Hvala. Kaže posle ove tačke 4:

5 "Predsjednik Kriznog štaba je upoznao štab da ima velikih pritisaka i
6 traženja pojedinaca da izađu iz Kotor Varoša. Poslije diskusije dogovoreno je da
7 oni koji stanuju u blizini prvih linija, a žele da se evakuišu na području
8 opštine, da im se to omogući."

9 Da li Vi znate da je obaveza i pravo opštinskih vlasti da evakuišu
10 stanovništvo koje može biti ugroženo?

11 O: Da, ja očekujem od opštinskih vlasti da evakuiše ljude kada postoji
12 opasnost i ti ljudi su evakuisani unutar tog područja, područja opštine.

13 OPTUŽENI: Hvala.

14 Može l' da se usvoji?

15 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

16 SEKRETAR: [simultani prevod] To je dokazni predmet D1302, časni Sude.

17 OPTUŽENI: Molim 65ter 367.

18 SUDIJA BAIRD: [simultani prevod] Da li možete da mi pomognete sa
19 paragrafom 147?

20 "Zaista, kao predsednik Ratnog predsedništva Kotor Varoši on je bio
21 svestan nekih od najgorih oblika nasilja..."

22 Na šta mislite kad kažete "nasilje"?

23 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Ubistva.

24 SUDIJA BAIRD: [simultani prevod] Govorite o ratu?

25

26

27

28

29

30

1   GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Više od toga. Ne govorimo o ravnopravnoj
2 borbi već o civilima, neborcima koji su bili zatvoreni i držani u nehumanim
3 uslovima, u groznim uslovima, maltretirani i zatim primoravani da odlaze zbog
4 pretnji nasiljem ili zbog zaista ubistava.

5   SUDIJA BAIRD: [simultani prevod] Hvala.

6   Izvolite gospodine Karadžić.

7   OPTUŽENI: Hvala.

8   Onda ćemo se držati Kotor Varoša i prikazaćemo sve dokumente koji su nam
9 na raspolaganju.

10   G KARADŽIĆ:

11   P: Ovo je sjednica od 15.07.1992. godine i pogledajte tačku 2,
12 po...po... pretposlednji paragraf u toj tački:

13   "Predsjednik Ratnog predsjedništva je naglasio da je predsjedništvo već
14 nekoliko puta konstatovalo da stvari i do... da se stvari i događaji ne odvijaju
15 dobro i da je predsjedništvo spremno dati sve od sebe da se ovo stanje
16 promijeni. Kao dokaz lošeg stanja, istakao je da više srpskih porodica spava u
17 tuđim kućama, odnosno izvan svojih domova, nego muslimanskih i hrvatskih."

18   Da li ste znali da više Srba noć provodi u tuđim kućama nego hrvatskih i
19 muslimanskih i da su Srbi bili više ugroženi nego Hrvati i Muslimani?

20   O: Ja vidim da Ratno predsedništvo vidi to kao kriterijum činjenice da
21 je situacija loša. Ukoliko više Srba nije bezbedno u svojim kućama u odnosu na
22 Hrvate i Muslimane, predsedništvo smatra da to treba da se promeni.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 OPTUŽENI: Može da se usvoji ovo?

2 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

3 SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet D1303, časni Sude.

4 G. KARADŽIĆ:

5 P: A ko je naterao, gospođu Hanson ove Srbe da noć provode u tuđim

6 kućama, Srbi?

7 O: To ne piše.

8 P: Pa Vi zaključujete, Vi ste ve...veoma kreativni u zaključivanju. Ako

9 Hrvati i Muslimani se osećaju bezbednije u svojim stanovima nego Srbi, ko tu

10 čini zločine?

11 O: Ja bih pretpostavila da je reč o opštim borbama. Dakle, sasvim

12 sigurno to nije dovoljno da bi se reklo da hrvatske i muslimanske snage ovde

13 napadaju Srbe. Ne znamo.

14 U prethodnom pasusu mogli smo da pročitamo da je 70% vojnika ubijeno ili

15 je izgubilo živote van borbi, dakle postoji nasilje koje je u toku. Međutim ovde

16 nema nikakvih naznaka o tome da Muslimani i Hrvati pucaju na srpske domove.

17 OPTUŽENI: Hvala. Vaša su mi... Vaši su mi zaključci dragoceni.

18 Ostavićemo ih za kasnije.

19 Možemo li pogledati 65ter 314, 3-1-4.

20 G. KARADŽIĆ:

21 P: Ovo je sjednica od 18. jula, pa u tački 2, prvi *bullet*:

22 "Donesena je odluka da se zbog nedostatka, odnosno nepopunjenosti

23

24

25

26

27

28

29

30

1 aktivnog sastava milicije poveća broj rezervnog sastava milicije na..."

2 Sledeća engleska:

3 "Na taj način bi se nedostatak aktivne milicije..."

4 Sledeća engleska, molim.

5 "Na taj način bi se nedostatak mi... aktivne milicije nadoknadio
6 povećanim broja rezervnog sastava milicije, a popunjavanjem aktivnog sastava
7 milicije smanjiće se broj rezervnog sastava."

8 I dole nešto niže, pretposlednji *bullet*:

9 "Vezano za nove zahtjeve porodica kojima su kuće izgorele da... za... za
10 smještaj, donesen je zaključak da se svi oni obrate sa zahtjevom opštinskom
11 štabu civilne zaštite koji će izvršiti njihovo zbrinjavanje."

12 Da li i... da li Vi vidite da se ovde odnosi na o... po... sve porodice,
13 bez obzira na to koje su vere i nacionalnosti i da nije bilo dovoljno stambenog
14 prostora?

15 O: Slažem se da u ovoj referenci oni ne kažu konkretno koja je
16 nacionalna pripadnost tih porodica.

17 P: Hvala. Pogledajte na...nastavak dalje kaže da se izvrši žetva...
18 poslednja rečenica poslednjeg *bulleta*, da se izvrši žetva na svim parcelama gde
19 je vlasnik odsutan i da se sva pšenica preuzme od strane zadruga uz urednu
20 evidenciju. Da li ste to zapazili da se vodi računa o vlasniku koji nije
21 prisutan i da se evidentira šta je ubrano sa njegove...njegovih parcela?

22 O: Svakako ovde piše da će da se izvrši žetva, međutim, ovde ne piše
23 konkretno da će vlasnici dobiti naknadu za to. Međutim, naravno da Ratno
24 predsedništvo pokušava da vodi računa o resursima opštine, uključujući i hranu.

25

26

27

28

29

30

1 To me ne čudi.

2 P: A Ako će urednu evidenciju... da li piše da neće biti plaćeno? Zašto
3 pravi evidenciju, ako neće biti plaćeno?

4 O: Možda da bi se izbeglo skretanje robe na crnu berzu izvan kontrole
5 opštine.

6 P: Da, da. A vidite li ovdje tačku 3:

7 "Na zahtjev Topić Spasena da mu se odobri odlazak u Beograd..."

8 Engleska sledeća strana:

9 "Da mu se odobri odlazak u Beograd radi regulisanja penzije, Ratno
10 predsjedništvo je zauzelo stav da mu se odobri..." i tako dalje.

11 Da li je po Vašim znanjima ovaj Topić Spasen Srbin, po imenu i
12 prezimenu?

13 O: Da, na osnovu imena bih tako rekla, da.

14 P: Da li ovo znači da su i Srbima bile potrebne dozvole za napuštanje
15 teritorije opštine?

16 O: Da, naravno, ako je vojno sposoban. I kada se kaže da će biti
17 angažovan na adekvatnom položaju u brigadi vrlo je jasno da su opštinske vlasti
18 htele da zadrže ljude, muškarce vojno sposobne i ne bi ih pustile tek tako da
19 idu izvan bez dozvole.

20 P: Ali ovo je penzioner, gospođo Hanson. Ovo je penzioner... jer piše to
21 negdje što Vi govorite i vidite li Vi da je ovo penzioner?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: To je osoba koja je u penziji, a koji će se po povratku angažovati u
2 brigadi na adekvatnom mestu. Možete biti u penziji, a da još uvek budete vojno
3 sposobni.

4 OPTUŽENI: Može li da se usvoji ovaj dokument?

5 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

6 SEKRETAR: [simultani prevod] Časni Sude, dokazni D1304.

7 OPTUŽENI: Molim 65ter 402.

8 G. KARADŽIĆ:

9 P: Ovo je sednica Ratnog predsedništva od 23. jula 1992. godine.

10 Pogledajte, molim Vas, tačka 2 pa pretposlednji pasus:

11 "Dat je zadatak komisiji za napuštene stanove i kuće da provjeri da li
12 su sve napuštene kuće i stanovi zapečaćeni."

13 Engleska sledeća strana.

14 "...da li su sve napuštene..."

15 Pardon, vratite, vratite e...englesku. Vratite prethodnu englesku.

16 Znači, to je item 2, je l' tako? Tačka 2.

17 "Da li su sve napuštene kuće i stanovi zapečaćeni, odnosno da li ima
18 pojava da se u njih neko useljava."

19 A može sada engleska sledeća.

20 I ovde se vidi da neki Popović... da komandant traži da se njegovom
21 borcu Popović Ostoji odlazak odobri e... službeni put u Italiju i kaže da o ovom

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 zahtjevu nije donesena nikakva odluka.

2 Da li je... da li ste znali da se za... pečate napuštene kuće i stanovi?

3 Da opštinska vlast vodi računa o napuštenoj imovini?

4 O: Vidimo da su zapečaćeni i isto tako vidimo da se primaju zahtevi da
5 se ljudima čije su kuće uništene dâ neko sklonište. Ne može se proceniti u kojoj
6 meri se opština brinula o zapečaćenim stanovima i kontrolom nad njima, ali vidim
7 da to stoji.

8 OPTUŽENI: Hvala.

9 Može da se usvoji?

10 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

11 SEKRETAR: Dokazni predmet D1305, časni Sude.

12 OPTUŽENI: Molim 65ter 273.

13 G. KARADŽIĆ:

14 P: Ovo je sednica od 24. jula istog Ratnog predsjedništva. Pogledajmo
15 dole, kaže da:

16 "Ljuboje Gavrić napravi i dostavi predsjedništvu detaljan izvještaj o
17 preseljavanju stanovništva sa sledećim podacima: koliko je konvoja do sada
18 iseljeno, broj lica koja su se iselila, struktura iseljenih lica, ko je vršio
19 prevoz i pod kojim uslovima, finansijski izvještaj sa urednom dokumentacijom o
20 naplaćenim i utrošenim sredstvima i drugim bitnim podacima."

21 Da li se slažete da ovde se odnosi na predsjedništvo Kotor Varoša? Da

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dostavi predsjedništvu opštine?

2 O: Izvinjavam se, nisam shvatila ovo poslednje pitanje. Možda je bio
3 problem sa prevodom. Ovo je predsedništvo... da ono treba da da informacije
4 predsedništvu.

5 P: Ovde kaže da gospodin Ljuboje Gavrić napravi i dostavi predsjedništvu
6 izvještaj. Kome predsjedništvu?

7 O: Ratnom predsedništvu Kotor Varoša, pretpostavljam.

8 P: Hvala. I poslednji na ovoj srpskoj verziji može... engleska može
9 sledeća verzija... sledeća stranica.

10 "Da se Goran Kršić oslobodi aktivnosti vezanih za žetvu, a da se
11 maksimalno posveti popisu i zbrinjavanju napuštenih kuća, stanova i druge
12 imovine."

13 I molim srpsku stra... verziju, sledeću stranicu.

14 "...posebnu...na pažnja da se posveti i zaštiti imovine po kućama iz
15 kojih se iseljavaju kompletne porodice kao i da o svojim aktivnostima vezanim za
16 pečačenje i zbrinjavanje napuštene imovine svakodnevno informiše Ratno
17 predsjedništvo."

18 I dalje,

19 "Vezano za probleme oko zamjene imovine treba napraviti odluke kojima će
20 se omogućiti zamjena imovine bez plaćanja poreza, kao i odluku kojom će se
21 onemogućiti fiktivne zamjene, odnosno neosnovano bogaćenje."

22 Da li ste znali da opštinska vlast u Kotor Varošu pokušava da zaštiti
23 napuštenu imovinu i da reguliše pitanje zamjene imovine da ne bi bilo pljačke i
24 neosnovanog bogaćenja?

25

26

27

28

29

30

1 O: Agencije ili komisije za razmenu imovine koje smo videli da su
2 uspostavljene -
3 P: Molim Vas gospođo, ja...ja Vas molim, Kotor varoš, Kotor Varoš, ovde
4 smo... Vi ste naveli ovu opštinu kao primer, Kotor Varoš.
5 O: Ovo je opština iz koje su ljudi kada su je napuštali samo mogli da
6 iznesu 300 nemačkih maraka, tako da su iza sebe ostavili priličnu imovinu,
7 pretpostavljam. I ovde, da, Ratno predsedništvo pečati i zbrinjava tu imovinu,
8 bavi se problemima razmene imovine.
9 OPTUŽENI: Hvala.
10 Možemo li dobiti... može l' da se usvoji ovaj dokument?
11 SUDIJA KWON: [simultani prevod] U redu.
12 SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet D1306, časni Sude.
13 OPTUŽENI: Možemo li dobiti 65ter 17271?
14 G. KARADŽIĆ:
15 P: Da li je nošenje gotovine bilo regulisano nekim zakonom u
16 Jugoslaviji? Strane gotovine, stranih... e...e... valute? Ili je to izmislila
17 vlast u Kotor Varošu?
18 O: Oni su to pravilo o tome da se ne može izneti više od 300 nemačkih
19 maraka dobili ili preuzeli od ARK-a.
20 A što se tiče pravne situacije u bivšoj Jugoslaviji, nije mi poznato.
21 Nemačke marke su se obično koristile kao tekuća valuta zato što je dinar bio
22 podložan inflaciji u toj ratnoj situaciji, tako da ljudi nisu znali koje dinare
23
24
25
26
27
28
29
30

1 da koriste tako da je ustvari nemačka marka bila druga valuta koja se koristila.

2   Znam da su uputstva o 300 nemačkih maraka stigla iz ARK-a, a Kotor Varoš
3 je primio i sprovodio to pravilo.

4   P: Pogledajmo šta kaže ovaj dokumenat. To je od 31.07.1992. godine i
5 piše stanicama javne bezbjednosti na području centra Banjaluka. Znači, svim
6 stan... svim policijskim stanicama u onom kraju:

7   "U posljednje vrijeme se posredstvom Crvenog krsta, Karitasa i biroa za
8 preseljenje stanovništva sa područja Autonomne Regije Krajina iseljava na
9 područje Hrvatske, Slovenije i drugih zapadnoevropskih zemalja veći broj lica
10 hrvatske i muslimanske nacionalnosti. Kako se došlo do saznanja da navedena lica
11 iznose sa područja AR Krajine veće iznose deviznih sredstava u cilju zauzimanja
12 jedinstvenog stava, prilikom vršenja kontrole konvoja dajemo sledeće uputstvo:"

13   I sada ide uputstvo:

14   "Fizička lica koja odlaze iz Autonomne Regije Krajina mogu iznijeti
15 najviše 300 njemačkih maraka ili odgovarajuću valutu tog iznosa. Obzirom da se
16 javljaju nejasnoće oko samog pojma 'odlaze', konsultovan je zakon o deviznom
17 poslovanju SFRJ koji je preuzet od strane Srpske Republike BiH do donošenja
18 novog, gde u članu 80 stoji: Građani mogu iznositi u inostranstvo samo devize
19 koje podignu sa deviznih računa i deviznih štednih uloga..."

20   Engleska, sledeća strana.

21   "...i devize koje u skladu sa propisom kupuju kod ovlašćene banke."

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 U istom citatu je određeno da:

2 "Limit za iznošenje deviznih sredstava određuje Savezno izvršno veće. Iz
3 navedenog proizilazi da pomenuta odluka Kriznog štaba AR Krajine, objavljena u
4 Službenom glasniku AR Krajine od 5. juna 1992. godine, nije u suprotnosti sa
5 važećim deviznim zakonom te je potrebno prilikom kontrole navedenih fizičkih
6 lica preduzeti sledeće radnje:"

7 I pogledajmo sada radnje.

8 "Svacom fizičkom licu koje na opisani način po bilo kom osnovu odlazi sa
9 područja AR Krajina, a koje pokuša iznijeti veći iznos deviznih sredstava od
10 propisanog, taj iznos mu se oduzima u... iznad 300 DEM mara... uz propisno
11 izdavanje potvrde o privremenom oduzimanju sredstava. Uzeti novac se deponuje na
12 blagajnu Centra službi bezbednosti. "

13 I onda preskočimo jedan.

14 "Fizička lica koja imaju uredne potvrde od ovlaštenih banaka sa područja
15 AR Krajine, član 80 preuzetog deviznog zakona SFRJ, mogu prenijeti i veći iznos
16 od 300 maraka."

17 U transkriptu ne piše *temporarily... temporarily seized*.

18 G. KARADŽIĆ:

19 P: A vi u paragrafu 100 vaše izjave kažete:

20 "Krizni štab..." čitaću na engleskom.

21 [simultani prevod] "Krizni štab je nadgledao odlazak nesrba iz opština
22 tako što je uspostavio komitete za raseljavanje i agencije za razmenu."

23

24

25

26

27

28

29

30

1 [na B/H/S-u] I 101, Vi kažete:

2 [simultani prevod] "Krizni štab je odredio maksimalan iznos, obično 300
3 nemačkih maraka koji su prognanici mogli da uzmu sa sobom."

4 [na B/H/S-u] Da li je ovo potpuna informacija, kompletna informacija za
5 ovo Veće o...o...o pravima o iznošenju devizne gotovine?

6 O: Dokument koji ste Vi pokazali ustvari potvrđuje ono što ja kažem.
7 Nešto je detaljniji, ali potvrđuje da je ARK doneo tu odluku i da je odluka
8 sprovedena.

9 P: Da li ste, gospođo Hanson, obavestili u svom re... izvještaju ovo
10 Veće da je ta oblast bila regulisana saveznim zakonom koji je Republika Srpska
11 preuzela i da se limit od 300 maraka odnosi samo na novac koji nije uredno
12 podignut sa banke ili kupljen od menjačnice, a da se višak oduzimao privremeno i
13 da se na zakonit način uz potvrdu moglo odnet... poneti i više novca?

14 O: Izvinjavam se, ne vidim onaj deo gde ste rekli da je 300 maraka samo
15 onaj iznos iznad onoga što su ljudi podizali sa svog računa.

16 Pretpostavljam da mislite na to da:

17 "Fizička lica koja imaju uredne potvrde od ovlašćenih banaka mogu da
18 iznesu više od 300 maraka."

19 Da li na to mislite kad kažete "iznad"? Ali savezni zakon koji Vi
20 navodite ne spominje taj limit od 300.

21 A što se tiče privremenog oduzimanja, ja ne vidim nikakve ubedljive
22 dokaze da su ti Krizni štabovi nameravali da se ljudi privremeno iseale, niti su

23

24

25

26

27

28

29

30

1 bilo šta uradili da se ti ljudi vrate kada se situacija smirila. Nije bila stvar
2 u tome da se oni presele samo dok je trajao rat. Radilo se o nameri da se
3 promeni sastav opština. Ako se kaže da se radi o privremenom uzimanju sredstava,
4 to nije baš pošteno zato što je namera bila da ovi ljudi odu zauvek.

5 P: Gospođo Hanson, ostavićete Veće bez posla. To nije na Vama da
6 odlučuje i da... da presuđuje /sic/.

7 Vas pitam, da li ste Vi ovaj dokument koji daje zakonsku osnovu za limit
8 gotov... ne gotovine bez porekla uveli u svoj izveštaj i da li ste naznačili da
9 se to reguliše saveznim zakonom i da li ste naznačili da je oduzimanje viška
10 nezakonitih deviza privremeno, da ili ne? A presuđivanje ostavite Veću.

11 O: Pa ne radi se samo o onome o čemu će Veće da odlučuje. Radi se o
12 Kriznom štabu ili Ratnom predsedništvu Kotor Varoši koji kasnije kaže - Mi ćemo
13 odlučiti ko može da se vrati, a ko ne može. Tako da je to osnova po kojoj ja
14 kažem da Kotor Varoš, ustvari kaže da oni ne očekuju da će se svi vratiti.

15 A ja nisam uključila ovaj dokument u svoj izveštaj niti sam spomenula
16 stranu valutu, niti bilo kakve regulative.

17 P: Kako niste pomenuli stranu valutu kad ste u članu 101 svoga
18 izvještaja rekli da je ograničeno i da je oduzimano. Kako niste pomenuli valutu?

19 O: Mora da je greška u prevodu. Ja sam rekla da ja nisam spominjala
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 savezne odredbe o kontroli valute.

2 OPTUŽENI: Može l' da se usvoji ovaj dokument?

3 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

4 SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet D1307.

5 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Mi danas imamo redovno radno vreme do
6 1.45h. Sada je vreme za pauzu.

7 OPTUŽENI: Ja molim da Veće razmotri: ja moram da podsjetim da Donia nije
8 ispitan, da Treanor nije ispitan. Molim za ovog svedoka dovoljno vremena da bude
9 ispitan. Ovo su nosioci, ovo su stubovi optužnice na koje se optužnica oslanja.
10 I usput, ovo... ovo svedoči Tužilaštvo, a Tužilaštvo je uzelo dva put više
11 vremena nego što je najavilo. Molim da se i meni dadne dva put više vremena nego
12 što sam... što mi je dodeljeno. To je još uvijek daleko manje od onoga što sam
13 tražio.

14 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Imate još Vi iha-haj vremena.

15 Sada idemo na pauzu od 20 minuta i vratićemo se u 10.45h.

16 ... Početak pauze 10.22h.

17 ... Sednica nastavljena u 10.47h.

18 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

19 Izvolite sestii.

20 G. ROBINSON: [simultani prevod] Izvinjavam se, gospodine predsedniče.

21 Pre nego što nastavimo, želim samo da iskoristim ovu priliku da povučem naš
22 četvrti podnesak za obavezujući nalog podnesen 7. juna. Od tad smo mi dobili

23

24

25

26

27

28

29

30

1 materijale koje smo tražili. Zahvaljujem.

2 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Hvala Vam. Mi smo to i očekivali.

3 Gospodine Karadžiću, izvolite nastavite.

4 G. KARADŽIĆ: Hvala, hvala.

5 P: Gospođo Hanson, Vi u svom paragrafu 100 kažete, pročitali smo ga i

6 ranije, kažete:

7 [simultani prevod] "Uklanjanje nesrba iz opština uspostavljanjem

8 komiteta ili odbora za raseljavanje, putničke agencije i agencije za razmenu."

9 [na B/H/S-u] Da vidimo sada 65ter i 1067, 1-0-6-7.

10 Ovde u vrhu kaže:

11 "Odluke Kriznog štaba su obavezujuće za sve krizne štabove u opštinama."

12 Ovo je *Službeni glasnik* AR Krajine i odluke AR... Kriznog štaba AR

13 Krajine potpisane od Radoslava Brđanina. Kaže:

14 "Odluke... ove odluke Kriznog štaba će biti podnijete Skupštini

15 Autonomne Regije Krajina na verifikaciju čim ona bude u mogućnosti da se

16 sastane."

17 Tačka 6:

18 "Da se formira... odmah formira agencija koja će raditi na problemima

19 preseljenja stanovništva."

20 Da li ste mislili na ovu...ovu akciju, na o... agencije ovoga tipa...

21 kada ste rekli da smo nadgledali... da su Krizni štabovi nadgledali e...

22 uklanjanje nesrba?

23 O: Ono što sam videla u velikom broju opština je ustvari institucija

24

25

26

27

28

29

30

1 koja je imala, bilo ime agencija za razmenu imovine ili agencija za
2 razmenjivanje imovine itd., i to je bilo utvrđeno na nivou ARK-a, ali i na
3 opštinskom nivou. Opštinski Krizni štabovi ili Ratna predsedništva su
4 postavljali te agencije kao institucije kroz koje će se organizovati iseljenje
5 stanovništva, uključujući i prepisivanje imovine. Tako da nisam ovde mislila
6 samo na ARK. Ja sam to videla u mnogim pojedinačnim opštinama.

7 OPTUŽENI: A...e...e vratićemo se na to, gospođo, e...e... prepisivanje
8 imovine ćemo se vratiti. To ste Vi... to Vi učitavate, a to se nije dešavalo. To
9 se nije provelo, gospođo Hanson. Vi to ne znate, ali to se nigde nije provelo.

10 Može da se usvoji ovaj dokument?

11 SUDIJA KWON: [simultani prevod] A šta smo videli u ovom dokumentu,
12 gospodine Karadžiću? Kakav smo mi odgovor dobili od svedoka?

13 OPTUŽENI: Pa odgovor je izbegavajući, a odgovor treba da bude: da li ste
14 mislili na ove agencije pod tačkom 6:

15 "Da se odmah formira agencija koja će raditi na problemima preseljenja
16 stanovništva"?

17 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Gospođo Hanson, možete li da odgovorite
18 na pitanje?

19 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Da, videla sam da su takve agencije
20 formirane u brojnim opštinama.

21 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Zahvaljujem.

22 Dokument se prihvata.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti D1308.

2 OPTUŽENI: Možemo li sada dobit 65ter 795? Ovaj prethodni je bio 26.
3 maja. A ovaj dokument...

4 U transkriptu piše "785", a treba da piše 795, i mi smo dobili... dobili
5 smo pravi dokument, međutim u transkriptu kaže...

6 G. KARADŽIĆ:

7 P: Molim Vas, ovde piše da je ovo šest dana pre onog dokumenta o
8 formiranju agencije, šest... znači, 20. maja. "Zaključci:

9 Prvo, da nema nikakvih razloga za pres... iseljavanje stanovništva ma
10 koje nacionalnosti sa područja Autonomne Regije Krajina."

11 Jeste li znali da je to stav e...a...š... Kriznog štaba Autonomne Regije
12 Krajina?

13 O: Ne, i svesna sam toga da smo imali suđenja o Kriznom štabu u gradu,
14 tj. u Autonomnoj Regiji Krajina, konkretno u vezi stanovništva... raseljavanja
15 nesrpskog stanovništva.

16 P: Ali vidite li da je odluka o agenciji donesena nedelju dana nakon što
17 je zauzet stav? Da li Vama to govori da se nije moglo izbeći, odnosno da ovaj
18 e...e... da je i nakon ovog zaključka... su postojali zahtjevi za iseljavanje?

19 O: Nije mi sasvim jasno pitanje. Šta je to što je bilo neminovno,
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 stvaranje tih agencija? Šta je bilo neminovno?

2 P: Ja Vas pitam, gospođo, da li znate da je početni stav e...e Kriznog
3 štaba AR Krajine bio da nema razloga za iseljavanje, a da su nedelju dana nakon
4 toga ipak morali da formiraju agenciju koja će regulisati taj proces?

5 O: Pa ne znam da li su morali da osnuju agenciju. Oni su odlučili da to
6 urade. A što se tiče javnog obaveštenja, kakvogod da je bilo, nije bilo potrebe
7 da se ljudi iseljavaju, kao što mi znamo i kao što smo utvrdili radi suđenja.
8 Oni su nameravali da se ljudi iseljavaju.

9 P: Da li ste Vi ovaj stav Kriznog štaba uključili u svoj izvještaj?

10 O: Ne, nisam.

11 OPTUŽENI: Hvala.

12 Može da se usvoji?

13 SUDIJA KWON: [simultani prevod] U redu.

14 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti D1309, časni Sude.

15 OPTUŽENI: Molim sada 65ter 398. Vraćamo se u Kotor Varoš, kao
16 egzemplarnu opštinu po Vašem izvještaju.

17 G. KARADŽIĆ:

18 P: Ovo je bilten Ratnog predsjedništva opštine Kotor Varoš, 24. juli
19 1992. godine.

20 I možemo onda preći na 2. stranicu i na srpskom i na engleskom.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Pa ovaj 3. pasus kaže:

2 "Većićki ekstremisti neprestano uznemiruju stanovnike okolnih sela pa su
3 mještani zaseoka Vasiljevići napustili selo i smjestili se kod rodbine u
4 Vrbanjcima. Ekstremisti iz Bilica u posljednjih nekoliko dana otvaraju
5 neprestano vatru prema Planama. Prije nekoliko dana mučki su ubili Ranka
6 Vučanovića dok je kosio livadu, nakon čega su zapalili kuće i staje Đorđa
7 Đurića, Slavka Žarića. Ekstremisti iz Večića ostvaruju saradnju sa
8 fundamentalistima Ravna i Kotor koji su zapalili kuću stočara Anđelka Popovića
9 u Zubovićima. I u ostalim srpskim selima ekstremisti u toku noći unose strah
10 među ljude koji su prinuđeni da traže spas... spas traže u drugim selima."

11 I onda dalje kaže, engleska strana takođe 2:

12 "Učestali napadi ekstremista na srpska sela ukazuju na neophodnost
13 preduzimanja energičnije akcije na čišćenju terena opštine i razoružavanju
14 ekstrema, kako bi se vratio mir na cijelom području."

15 Da li ste znali da je krajem jula meseca ovakav teror us... protiv
16 srpskih sela u opštini Kotor Varoš... i da li ste to uzeli u obzir i uključili u
17 svoj izveštaj?

18 O: Ja sam pročitala ovaj bilten i vidim da se spominju ekstremisti,
19 fundamentalisti - tako Srbi opisuju neprijatelje kao fundamentaliste i
20 ekstremiste. Ja sam pročitala ovaj bilten, videla sam ovaj pasus, ali ga nisam
21 uključila u svoj izveštaj.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 OPTUŽENI: Hvala. Može li sledeća stranica? Oba, i na srpskom i na
2 engleskom, sledeća stranica.

3 P: Ovde kaže 3. pasus:

4 "Ratno predsjedništvo je analizirajući informaciju vezanu za pojavu
5 učestalog otuđivanja i prisvajanja napuštene imovine iz kuća i drugih objekata,
6 da bi spriječilo takvo ponašanje pojedinaca, naložilo pojačanu kontrolu ulaska i
7 izlaska na svim kontrolnim punktovima kako bi se otkrili i evidentirali
8 pojedinci koji koristeći ratnu situaciju pokušavaju steći na taj način
9 materijalnu korist. U kontaktima sa komandom vojske skrenuta im je pažnja da i
10 oni sa svoje strane učine sve što je moguće da se sačuva i iskoristi sva imovina
11 i spriječi njeno nepotrebno uništavanje."

12 Da li ste ovaj paragraf u kome je... koji govori da Ratno predsjedništvo
13 vodi računa o imovini onih koji su otišli, uključili u svoj izvještaj?

14 O: Htela bih da primetim jednu grešku u prevodu zato što nije reč o
15 "očuvanju i šticeњу" već o "očuvanju i korišćenju imovine." Dakle, problem je
16 bio u simultanom prevodu.

17 Dakle, zapravo komande vojske su dobile nalog da učine sve što je moguće
18 da bi se imovina sačuvala i koristila. Znala sam za napore da se kontroliše
19 imovina i da se stavi na korišćenje opštini i nisam tu konkretnu referencu
20 uključila u svoj izveštaj.

21 OPTUŽENI: Hvala.

22 Može li stranica 4, i na srpskom i na engleskom.

23 G. KARADŽIĆ:

24 P: "Popis napuštenih kuća i stanova.

25 Vrijedno pažnje je pojava napuštanja stanova od strane ekstremista i
26
27
28
29
30

1 drugih građana muslimanske i hrvatske nacionalnosti."

2 Da li vidite, gospođo Hanson, da se pravi razlika između ekstremista i
3 drugih građana hrvatske i muslimanske nacionalnosti? Malopre ste rekli da...da
4 smo mi nazivali neprijatelje fundamentalistima itd. A vidite li da se ovde
5 građani razlikuju od ekstremista?

6 O: Da, ovde se napravila ta razlika.

7 P: Hvala.

8 "Tako da je sa današnjim danom napušteno više stanova u društvenom
9 vlasništvu i znatan broj porodičnih kuća."

10 Društveno vlasništvo - to je ona /sic/ privremeno korišćenje po osnovu
11 stanarskog prava, je l' tako?

12 O: Tačno.

13 P: Hvala.

14 "S obzirom na to... s obzirom da je u toku preselje...ljavanje
15 muslimanskih i hrvatskih porodica koje to lično žele, valja računati da ćemo u
16 dogledno vrijeme imati i veći broj napuštenih stanova i kuća. Ratno
17 predsjedništvo i Opštinski sekretarijat za urbanizam i građevinarstvo učinili su
18 ono što je bilo u njihovoj moći, odnosno..."

19 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Prevodioci ne mogu da Vas prate. Da li
20 biste mogli da ponovite, i da čitate polako i da date referencu?

21 OPTUŽENI: To je ovaj poslednji pasus:

22 "*The listi... the list of deserted houses and flats.*"

23 Dakle:

24 "Ratno predsjedništvo i Opštinski sekretarijat za urbanizam učinili su
25 ono što je bilo u njihovoj moći, odnosno izvršen je popis i pečaćenje stanova i

26

27

28

29

30

1 kuća. Uvedena su dežurstva u stambenim zgradama... " i slično.

2 G. KARADŽIĆ:

3 P: Zar ovo nije zaštita te imovine?

4 O: Jeste.

5 OPTUŽENI: Hvala.

6 Možemo li dobiti sledeću stranu? Engleska može ostati kratko, pa onda
7 sledeća strana. E... sledeću na srpskom. *However*, na engleskom *how*...

8 G. KARADŽIĆ:

9 P: "Međutim, bilo je i provala u stanove, na stanice javne bezbjednosti
10 u... pa je stanica javne bezbjednosti Kotor Varoš dobila izričito naređenje od
11 strane Ratnog predsjedništva da sve počinioce ovakvih dijela obavezno privede i
12 na tom se poslu mora istrajati, pa se očekuje u tom pravcu i nesebična pomoć
13 građana i privrednika i povjerenika Crv... CZ-a u otkrivanju i prijavljivanju
14 počinilaca ovakvih i sličnih dijela. Napuštene stanove, njihovi vlasnici preko
15 Opštinskog štaba Civilne zaštite daju na privremeno korišćenje svojim radnicima
16 čije su kuće ili stanovi ratnim dejstvima uništeni."

17 Da li vidite da je tu... da se tu radi o privremenom korišćenju?

18 O: Da, ovde piše "privremeno korišćenje."

19 OPTUŽENI: Hvala.

20 Može li sada da se dobije stranica 6, a stranica 5 može ostati...
21 engleska može ostati. Stranica 5 prvo engleska, a stranica 6 srpska.

22 G. KARADŽIĆ:

23 P: "Preseljavanje stanovništva" I ovde kaže sada da:

24

25

26

27

28

29

30

1 "Pogubna politika muslimanskih i hrvatskih ekstremista sve više gubi
2 pristalice među njihovim sunarodnicima. Stanovništvo koje su zaveli i ostavili
3 na cjedilu sve više im otvoreno okreće leđa. Mnogi razboriti ljudi, a među njima
4 i jedna grupa muslimanskih intelektualaca, stavljaju se na raspolaganje Ratnom
5 predsjedništvu i drugim organima..."

6 Mogu svi to pročitati, da ne čitam svaku reč.

7 Engleska sledeća strana.

8 I kaže da:

9 "Stanovništvo koje je zavedeno praznim obećanjima traži pomoć od srpske
10 opštine."

11 Dalje kaže:

12 "Međutim, znatan broj stanovnika muslimanske i hrvatske nacionalnosti,
13 osjećajući neizvjesnost za sebe i svoje porodice, izlaz iz sadašnje situacije
14 nalazi u preseljenju..."

15 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Gospodine Karadžić, da li biste mogli da
16 ponovite. Ponovo prevodioci ne mogu da prate Vašu brzinu.

17 OPTUŽENI: A dobro, ne moram ja svaku reč čitati. Imaju i prevod ovde.

18 G. KARADŽIĆ:

19 P: Dakle, u ovom pasusu objašnjava da je stanu... velik... znatan broj
20 stanovnika muslimanske i hrvatske nacionalnosti je... osjeća neizvjesnost i želi
21 da se preseli u druge dijelove Bosne i Hercegovine ili da ide kod rodbine u
22 inostranstvo. Sad ću čitati:

23 "Ratno predsjedništvo i drugi odgovarajući organi, imajući puno
24 razumijevanje za ove nevoljnike, a u skladu sa pozitivnim aktima Srpske

25

26

27

28

29

30

1 Republike Bosne i Hercegovine, regije i opštine, organizovano je pristupilo
2 preseljavanju stanovništva. Ova aktivnost se odvija prema izraženim željama svih
3 kategorija stanovništva. U tu svrhu obezbjeđeni su prevozi takvih lica do prve
4 grani...granične teritorije i njihova adekvatna zaštita."

5 I dole kaže:

6 "Do sada su dakle tri konvoja obezbjeđena i sprovedena tri konvoja ovih
7 lica."

8 Da li Vi vidite da se ovde radi o obezbeđivanju konvoja i o
9 obezbeđivanju ispunjenja želja i zahtjeva ovih stanovnika?

10 O: Da, ja sam to navela u svom izveštaju, mislim, da opštine organizuju
11 transport i da oni deluju u skladu sa zakonima Srpske Republike Bosne i
12 Hercegovine na tom području i da oni iseljavaju stanovništvo u skladu sa svojim
13 shvatanjem želja stanovništva. Oni ne pokušavaju da stvore uslove bezbednosti za
14 te ljude unutar opštine, ne pokušavaju da ih prebace u drugi deo opštine koji je
15 bezbedan već ih iseljavaju.

16 P: A kako ste došli do tog zaključka, gospođo? Gde...gde to o... iz čega
17 to proizilazi? Zar se ovde ne vidi jasno da traže građani i da je to njihova
18 želja, a ne shvatanje njihove želje od strane opštine? Kad je... kad će biti
19 kraj tim Vašim insinucijama?

20 O: Ja imam opšte shvaćanje događaja koji su se odigravali širom Bosne i
21 verujem da će Veće čuti, ili je čulo, svedoke koji su rekli da oni nisu odlazili
22 potpuno dobrovoljno. Ja nisam pratila ova suđenja i ne znam tačno šta su svedoci
23 rekli na ovom suđenju, ali znam to iz drugih suđenja. Opšta atmosfera je bila

24

25

26

27

28

29

30

1 takva da su ljudi govorili da hoće da odu jer jedina druga opcija, smatrali su,
2 bila je smrt ili zatvor u neprihvatljivim uslovima. I ne vidim da ovde opština
3 pokušava jednostavno da ih prebaci u drugi deo opštine. Mi smo videli u jednom
4 prethodnom dokumentu da su ljudi koji su bili blizu opštine prebacivani na drugo
5 bezbednije mesto unutar iste opštine. Ovde ne vidimo tu opciju.

6   Ovde, po shvatanju Ratnog predsedništva piše da oni kažu da hoće da odu.
7 I zato ja kažem da po shvatanju želja Ratnog predsedništva je to organizovano,
8 međutim ja ne mogu jednostavno to da prihvatim zdravo za gotovo, to što piše
9 ovde, s obzirom na događaje koji su se odigravali unutar opštine. A štaviše,
10 možemo da vidimo da su se kasnije u Kotor Varoši uverili /prevod engleskog
11 transkripta: "osigurali"/ da ti koji su otišli se ne vrate.

12   P: Gospođo, da li ste Vi svoj izveštaj pravili na osnovu dokumentacije
13 ili na osnovu glasila i svedočenja drugih svedoka u drugim procesima? Šta je bio
14 predmet Vašeg rada, materijal na kome ste radili?

15   O: Nisam zasnivala izveštaj ni na glasinama, ni na izjavama drugih
16 svedoka. Sve se baziralo na dokumentaciji.

17   OPTUŽENI: Onda se držimo dokumentacije na kojoj ste... iz koje
18 proizilazi Vaš izvještaj.

19   Može li da se usvoji ovaj bilten?

20   SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

21   SEKRETAR: [simultani prevod] To je dokazni predmet D1310, časni Sude.

22   OPTUŽENI: Može li 65ter 397?

23   G. KARADŽIĆ:

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Ovo je od 26. jula sednica istog Ratnog predsjedništva. Pa,
2 pogledajmo poslednji *bullet* tačke 2, gde se nalaže da se:
3 "Za večerašnju sjednicu Ratnog predsjedništva pripreme izvještaji o
4 preseljenju stanovništva..."
5 Engleska sledeća strana.
6 "...preseljenju stanovništva, žetvi, humanitarnoj pomoći, akciji
7 pečačenja stanova i kuća i zaštiti napuštene imovine, o ranjenim i poginulim i
8 izvještaj o preuzimanju robe iz radnji."
9 Da li ste imali ovaj dokument u vidu i da li vidite čime se bavi Ratno
10 predsjedništvo?
11 O: Ratno predsedništvo traži izveštaj o preseljenju stanovništva i o
12 drugim važnim pitanjima za opštinu kao što su pitanja resursa, žetve, robe i
13 zaštite, odnosno zapečaćivanja imovine.
14 P: I zaštita imovine, ne?
15 O: Da.
16 OPTUŽENI: Hvala.
17 Može da se usvoji?
18 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.
19 SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet D1311, časni Sude.
20 OPTUŽENI: Molim 65ter 246.
21 G. KARADŽIĆ:
22 P: Ovo je sednica istog predsjedništva 28.07.1992. godine. Pa pogledajte
23
24
25
26
27
28
29
30

1 u tački 2:

2 "U okviru ove tačke članovi Ratnog predsjedništva su informisali o
3 svojim aktivnostima u toku dana. Vezano za izvještaj načelnika stanice javne
4 bezbjednosti oko oduzimanja novca lica koja se iseljavaju, konstatovano je da je
5 to rađeno bez ičijeg naloga, odnosno neovlašćeno i da to može negativno uticati
6 na akciju iseljavanja i ugled sviju nas."

7 I tako dalje. I sad da...dat je predlog da se naloži z...zemlji radničkoj
8 zadruzi Vrbanjci otvaranje jedne prodavnice u Vrbanjcima.

9 Vrbanjci su, kao što znate... nisu srpsko selo, je l' tako?

10 O: Ne znam za Vrbanjce.

11 P: Vidite li u poslednjem pasusu tačke 2 da će početi da radi izvršni
12 odbor? Da je procjena da već može da radi izvršni odbor kao u redovna vremena?

13 O: Da, vidim taj pasus.

14 OPTUŽENI: Može da se usvoji?

15 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Sve što ste pitali u vezi sa ovim
16 dokumentom tiče se Vrbanjaca, je li tako?

17 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Imam još jedan komentar na prvi pasus, s
18 Vašom dozvolom.

19 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

20 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Da, ovde piše da je novac oduziman od
21 pojedinaca koji su se iseljavali i da je to izgleda činjeno bez ovlašćenja.
22 Međutim, novac koji je tako oduziman biće korišćen za pomoć porodicama vojnika

23

24

25

26

27

28

29

30

1 koji su poginuli. Dakle, on se ne zadržava privremeno i bezbedno za one koji će
2 se vratiti, već novac koji je oduzet od ljudi koji se iseljavaju će biti
3 korišćen od strane opštine.

4 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Dokument će biti usvojen.

5 SEKRETAR: [simultani prevod] D1312.

6 G. KARADŽIĆ:

7 P: A kad će se vratiti oni, gospođo Hanson? Kad će se vratiti oni? Taj
8 novac se privremeno koristi j...jer opština ima zakonsko pravo da koristi sve
9 resurse. Umesto da to drži u kasi ona j... ona to koristi za humanitarne svrhe,
10 je li tako?

11 O: Umesto da drži u blagajni oni to koriste, da. Dakle, tu piše za
12 ključne potrebe opštine, a ne nužno za humanitarne potrebe. Međutim,
13 interesantno je da oni kažu da je to učinjeno bez bilo čijeg naloga, dakle na
14 neovlašćen način, a ipak opština može da preuzme taj novac. Dakle, jasno je da
15 imaju to i pitanje je ko je oduzimao to i kako Ratno predsedništvo u ovom
16 slučaju može zapravo da koristi taj novac. Ukoliko su to bili pojedinci koji su
17 izmakli kontroli, kako može Ratno predsedništvo da zadrži taj novac?

18 OPTUŽENI: Sad ćemo da vidimo.

19 Možemo li dobiti 65ter 264? 264.

20 G. KARADŽIĆ:

21 P: Evo sutradan šta se kaže o tome što se Vi pitate. Tačka 1 *bullet* 3.:

22 "Razmatran je problem neprofesionalnog rada milicije, kao i slučajeva
23 krađe i pljačke od strane pojedinaca u miliciji, koja se nameće kao neka sila i

24

25

26

27

28

29

30

1 vlast sama za sebe.

2 Konstatovano je da se treba biti daleko energičniji u sprječavanju i
3 hvatanju pojedinaca koji se bave kriminalnim radnjama."

4 A tačka 6 da je:

5 "Služba za preseljenje obavezna u mjesnim zajednicama organizovati
6 evidenciju lica koja se žele iseliti, kao i da je obavezna o tome obavijestiti
7 stanovništvo tri dana prije svog dolaska u konkretnu mjesnu zajednicu."

8 Da li vidite da su već sledećeg dana razmatrali pitanje neovlašćenog
9 ponašanja pojedinaca u policiji?

10 O: Da, to piše u zapisniku, iako to nije eksplicitno vezano za uzimanje
11 novca od onih koji odlaze. Međutim, oni se znači ovde bave pitanjem neovlašćenog
12 postupanja policije i ja to vezujem za ono što, uopšteno govoreći, vidimo.
13 Znači, krajem jula policija sve češće govori da oni imaju svoja ovlašćenja i
14 svoj lanac komandovanja, a vlasti Ratnog predsedništva, odnosno njihov autoritet
15 nad policijom, nije dobrodošao od strane policije tako da vidimo možda jednu
16 drugu stranu medalje i da zapravo Ratno predsedništvo nije zadovoljno policijom
17 koja smatra da je vlast za sebe.

18 Međutim, govorimo o policijskoj pljački i oni ne povezuju to za pitanje
19 novca koji se oduzima onima koji odlaze i za pitanje detaljnijeg informisanja i
20 organizovanja preseljenja. O tome se govori u tački 6.

21 P: A Vama, gospođo, ne znači ništa da je prethodnog dana bila
22 informacija o nezakonitom oduzimanju novca, a već narednog dana se govori o

23
24
25
26
27
28
29
30

1 neprofesionalnom ponašanju policije, i Vi to ne povezujete?

2 O: Možda ima veze, ja to ne osporavam. Sasvim je moguće da postoji veza.

3 OPTUŽENI: Hvala.

4 Može da se usvoji?

5 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

6 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokazni predmet D1313, časni

7 Sude.

8 OPTUŽENI: Može li 65ter 321?

9 G. KARADŽIĆ:

10 P: Ovo je sednica Ratnog predsjedništva 31. jula 1992. godine. Pa se
11 vidi dnevica je... dnevni red i analiza zaključaka Izvršnog odbora koji znači
12 već poč... već radi, a onda dole kaže:

13 "Da bi se spriječila pljačka kuća koje su ostale napuštene, treba
14 formirati skladišta u koja bi se prikupila sva roba, odnosno pokretna imovina za
15 koju postoji opasnost da će se opljačkati. Da nadležna komisija za pečaćenje
16 stanova i kuća izvrši provjeru ko je sve neovlašćeno uselio u stan odnosno u
17 kuću i da taj spisak dostavi stanici javne bezbjednosti."

18 A nešto niže gore...dole:

19 "Da se u stanici milicije u Šipragama preduzmu odgovarajuće mjere kako
20 bi se spriječila samovolja milicije."

21 Da li se sećate da su Šiprage pretežno muslimansko mesto u kome e...
22 ra... za koje Ratno predsjedništvo traži da se milicija ponaša u skladu sa
23 zakonom?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Rekla sam da nisam znala za stanovništvo Šipraga, međutim, da, ovde
2 piše da Ratno predsedništvo naređuje policiji da postupa u skladu sa zakonom.

3 P: Da se spreči samovolja milicije. Zar to nije pozivanje na...na
4 zakonito ponašanje?

5 O: Jeste.

6 P: Hvala. A ovaj prethodni da se... da se zaštiti imovina. Odnosi se na
7 zaštitu imovine, je l' tako? Napuštene imovine.

8 O: Da. Odnosi se na zaštitu napuštene imovine.

9 OPTUŽENI: Hvala.

10 Može l' da se usvoji?

11 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da. D1313 ili 1314. Izvinjavam se.

12 OPTUŽENI: Molim 65ter 527.

13 Tužilaštvo je ovde povezalo dva zapisnika, nemamo ništa protiv.

14 Na prvoj stranici se ovde kaže u tački 2 da će se... da su zarobljena
15 neka dva specijalca u samom Kotoru. Da... da se organizuje obezbjeđenje konvoja,
16 da se obezbeđuje konvoj. Ne organizuje se konvoj, nego se obezbeđuje konvoj.

17 A da vidimo sledeću stranu.

18 Sledeća strana kaže:

19 "Predsjednik N. Đekanović je upoznao predsjedništvo sa posjetom
20 predstavnika Međunarodnog Crvenog krsta, kao i sa razgovorom koji je sinoć vođen
21 oko funkcionisanja civilne vlasti i prevazilaženje nastalih problema, a koji
22 nije dao nikakve rezultate."

23 Na engleskom je prethodna strana, izvinite, nije trebalo da...

24

25

26

27

28

29

30

1 prethodnu... treba ostavit prethodnu stranu englesku. Prethodna engleska molim.
2 "President Đek... Nedeljko Đekanović."

3 Zatim kaže:

4 "Zdravko Pejić je upoznao Ratno predsjedništvo sa uputama, odnosno
5 nalogom predsjednika Karadžića vezano za rješavanje pitanja Večića i njegovim
6 zahtjevom da se maksimalno zaštiti civilno stanovništvo."

7 G. KARADŽIĆ:

8 P: I jes... da li ste ovo uključili u svoj izvještaj?

9 O: Ne, nisam.

10 P: Imate li neko obraz...ob...objašnjenje zašto?

11 O: Zato što sam razmatrala opšte događaje u Kotor Varoši i model koji
12 sam videla da se primenjuje bilo je iseljavanje. Ja sam videla neke individualne
13 reference na humanitarno pravo i na pridržavanje njihovim odredbama. Također,
14 videla sam druge telegrame od Karadžića, vezano za druga područja u vezi sa
15 zaštitom civilnog stanovništva. To sam videla i verovatno sam prosledila ekipi
16 za suđenje kao primer pravila 68. To se svakako tiče obe strane. Tu se govori o
17 komunikaciji između Karadžića i Ratnog predsedništva, i svakako ovde piše da on
18 traži zaštitu, u najvećoj mogućoj meri, civilnog stanovništva.

19 P: Ali u Vašem paragrafu 147 Vi kažete da su se... da su viđene u Kotor
20 Varošu ne... u Kotor Varošu neke od najgorih kršenja e...e i da je to sve
21 rađeno, da je to sve rađeno po nalogu Vlade i predsjedništva Republike Srpske.
22 Zar nije bilo važno da ovo uključite, a ne da prosleđujete po pravilu 6... po
23 pravilu 68 Tužilaštvo je dužno da...da to obelodani Odbrani, a nezavisni ekspert

24

25

26

27

28

29

30

1 treba da uključi sve, zar ne?

2 O: Ja ne mogu da pokrijem i da uključim sve. Ja, kada sam rekla o
3 najgorem nasilju, mislila sam na pritvorne centre i ubistva i masovne progone do
4 kojih je došlo ranije u Kotor Varošu. Incident u Večićima u jesen 1992.
5 očigledno je urađen uz dosta komunikacije na regionalnom i republičkom nivou,
6 kao i sa Crvenim Krstom. Bilo je jako puno razgovora i jako puno komunikacije u
7 vezi tog pitanja, a stvar se završila tako što se civilno stanovništvo iselilo,
8 što nije bilo zaštićeno i nije ostalo tamo gde je bilo. Zaštita koju mi ovde
9 vidimo, se izgleda ne širi da bi pokrila stanovništvo i zadržala ga tamo gde je
10 bilo. Na kraju je iseljeno, a to je konkretan incident Večići koji je kasnije,
11 ustvari, predstavio neku vrstu primera, obrasca koji je postojao.

12 P: A da li je to obrazac u kome j... srpska vlast prisilno iseljava
13 stanovništvo... civilno stanovništvo iz Večića? Je l' to model? Je l' to
14 obrazac?

15 O: Koliko sam ja razumela to što se desilo u Večićima, iako ja nisam
16 upoznata sa bazom zločina, jer da je bio opkoljen od strane srpskih strana i na
17 kraju je nesrbima dozvoljeno da se iseles, a nisu bili zatočeni. To je ono što
18 sam ja shvatila, ali ja ne želim da kažem da ja potpuno poznajem događaje u
19 Večićima. Ono što znam je da je to primer kada je Ratno predsedništvo bilo u
20 tesnom kontaktu sa republičkim organima u vezi tih događaja. Znam da je došlo do
21 nekih ubistava početkom novembra, ali ne mogu da se setim da li se radi o
22 muškarcima iz ovog sela ili se radi o nečem drugom, na drugom mestu u jednoj
23 školi. Ali ne vidim da je ovde Ratno predsedništvo niti republički organi da su
24
25
26
27
28
29
30

1 intervenisali da bi smirili situaciju tako da bi ljudi mogli da ostanu u svojim
2 kućama.

3 P: E pa lepo. Videćemo sada kako su bili zatočeni i kako se postupalo sa
4 tim civilima.

5 Samo da vas podsetim još na ovo e...e... na...na narednoj stranici kaže,
6 na...naredna stranica engleska:

7 "Da se preduzmu aktivnosti i dogovori za puštanje dvije autobuske linije
8 iz Maslovara i Šipraga do Banjaluke."

9 Da li vidite da se srpska vlast brine da se obezbijedi javni saobraćaj
10 sa Šipragama?

11 Treći *bullet* na engleskoj stranici, *that...*

12 "...activities and agreement beeing for starting two bus line from
13 Maslovar and Šiprage to Banjaluka."

14 Šiprage je muslimansko selo.

15 O: Ne znam koliko je u oktobru 1992. u Šipragama bilo Muslimana. Da,
16 vlasti uspostavljaju saobraćajne veze.

17 OPTUŽENI: Hvala.

18 Može da se usvoji?

19 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da. To je dokazni predmet D1315.

20 OPTUŽENI: Može li 65ter 268? 268.

21 Ovo je 28. augusta, sednica Ratnog predsjedništva. I pogledajmo u tački
22 2, govori se o aktivnostima neprijatelja iz rejona Bilica, to je hrvatsko selo,
23 i provociranje na liniji prema Baštini, takođe hrvatskom selu. To... kaže:

24 "Postavio je pitanje oko izdavanja propusnice poručniku Serdaru, koji je
25 bez saglasnosti komande otputovao u Saveznu Republiku Jugoslaviju. Predsjednik
26 Đekanović je još jednom informisao za izdavanje propusnica isključiva nadležnost
27 vojnog odsjeka..."

28

29

30

1 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Samo trenutak. To je na polovini
2 paragrafa obeleženog kao tačka 2.

3 Možete li ponovo da počnete?

4 OPTUŽENI: Tako je.

5 Tačka 2:

6 "Predsjednik Đekanović je još jednom informisao za izdavanje propusnica
7 isključiva nadležnost vojnog odsjeka, a ne Ratnog predsjedništva i da treba
8 provjeriti ko je izdao propusnicu. Načelnik Tepić je informisao da je posjetio
9 stanično odjeljenje u Šipragama, održao sastanak sa milicijom i prisustvovao
10 sastanku civilnih organa vlasti i rukovodnih ljudi mjesne zajednice. Insistirao
11 je na saopštenju imena milicionera koji su se bavili nedozvoljenim poslovima."

12 Nešto niže:

13 "Informacija sa sastanka u Šipragama podnio je predsjednik Izvršnog
14 odbora Komljenović."

15 I dole nešto niže kaže:

16 "Obezbjediti jedno sanitetsko vozilo za Mjesnu zajednicu Šiprage."

17 I nešto niže:

18 "Organizovati zajednički sastanak sa uticajnim ljudima iz reda
19 muslimanske nacionalnosti."

20 Sledeće:

21 "Organi civilne vlasti, direktori privatnih i društvenih preduzeća Mesne
22 zajednice Šiprage, moraju se angažovati na prevazilaženju međusobnih nesuglasica

23

24

25

26

27

28

29

30

1 i efikasnije rješavati otvorene probleme."

2 G. KARADŽIĆ:

3 P: Zar ovo nije ono što ste Vi osporili, pokušaj da se stanovnici
4 Šipraga učine bezbjednijim, da se osjećaju bezbjednije i da žive bezbjednije?

5 O: Ja nemam nikakvih ličnih saznanja o sastavu stanovništva u Šipragama,
6 niti o etničkom poreklu policije tamo. Da, Šiprage jeste muslimansko naselje i
7 tamo je ostao priličan broj Muslimana tako da bi ovo bio primer da se opština
8 brine o svojim građanima i da pokušava da učini sve da se oni osećaju bezbedno.

9 OPTUŽENI: Hvala.

10 Može da se usvoji?

11 SUDIJA KWON: [simultani prevod] U redu.

12 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti D1316, časni Sude.

13 OPTUŽENI: Hvala.

14 Može li 65ter 447?

15 G. KARADŽIĆ:

16 P: Ovo je sednica 17. septembra Ratnog predsjedništva, pa pod tačkom 2
17 kaže:

18 "O stanju na terenu u toku jučerašnjeg dana i noći, Ratno predsjedništvo
19 su informisali komandant bataljona Slobodan Ž." - to je Slobodan župljanin -
20 "...koji je istakao da u toku jučerašnjeg dana nije bilo značajnih
21 dejstva...dejstava, ali je u toku jutra došlo do opšteg napada na Vrbanjce i
22 napadnuto je i selo koje je popaljeno i najvjerojatnije su ljudi koji su se tamo
23 zatekli, pobijeni."

24

25

26

27

28

29

30

1 Da li vidite da se u drugoj polovini septembra gine u selima oko Kotor
2 Varoša u...u... na teritoriji opštine Kotor Varoš? I to se spaljuju cela sela i
3 verovatno ubijaju svi ljudi koje su tamo zatekli.

4 O: Vi ste me obavestili da Vrbanjci nije srpsko naselje, tako da ne mogu
5 sad da se setim da li ste rekli da je hrvatsko ili muslimansko, ali očigledno
6 ima tamo još nekih ljudi koji su ostali koji nisu Srbi, a borbe se nastavljaju.
7 Ne kaže koje drugo selo je napadnuto i zapaljeno, ko je ubijen, a vidi se da ima
8 još ljudi koji nisu Srbi u Kotor Varošu. Nikad nisam rekla da su ih sve
9 proterali i ja sam jasno u svom svedočenju naznačila da je Večići incident do
10 koga je došlo u oktobru, a da se do tada nije sve završilo.

11 P: Vrbanjci je pre...e... Vrbanjci imaju takođe znatnu...znatan broj
12 Srba i očigledno je da su napadnuti i moguće je da se to odnosi na njih da je
13 napadnuto selo i da je... da su oni pobijeni tamo. Ali to ćemo videti. Imaćemo
14 demografski pregled koji je trebalo da Vi znate... za Vaš izvještaj, da znate ko
15 gde živi, ako govorite o zbivanjima.

16 Možemo li dobiti, na kratko, sledeću stranicu?

17 O: Pa ne vidim da su Srbi bili ti koji su napadnuti. Ne kaže se ko je
18 bio napadač, a ko je bio žrtva.

19 P: Pa ako komandant srpske vojske kaže da su napadnuti kod Vrbanjaca,
20 nis...nisu neće valjda izvijestiti da je napao sam sebe?

21 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Pa, dajte da nastavimo. Nije na nama da
22 nagađamo.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 OPTUŽENI: Može li sljedeća strana srpska?

2 P: Slažete li se da ovde pod tačkom 4, te govori da i neki Srbi traže
3 za... ulažu zahtev, traže da im se odobri da idu u Beograd na fakultet, a jedan
4 traži dozvolu za odlazak u Sloveniju na posao i da im Ratno predsjedništvo nije
5 dalo saglasnost, a tu se radi o Srbima, Narić Milenku i Tepić Jelenku, je l'
6 tako?

7 O: Zahtev dolazi od vojnog odseka, tako da pretpostavljam da je student
8 i neko ko je u radnom odnosu vojno sposoban. Prema tome, oni se ne oslobađaju
9 vojnih dužnosti.

10 OPTUŽENI: Hvala.

11 Može da se usvoji?

12 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da. Dokument se usvaja.

13 SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet D1317, časni Sude.

14 OPTUŽENI: Molim sada 65ter 446.

15 G. KARADŽIĆ:

16 P: Ovo je sednica sledećeg dana, 18. septembra, i pod tačkom 2 kaže:

17 "O stanju na terenu u toku jučerašnjeg dana i noći, Ratno predsjedništvo
18 informisao je komandant bataljona, Slobodan Župljanin, koji je istakao da je u
19 toku jutra napadnuto i popaljeno selo Serdari, te da je utvrđeno da je tom
20 prilikom pronađeno 16 posmrtnih ostataka ubijenih lica. Za dva lica se ne zna

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 šta je sa njima, da su jedna žena i jedan čovjek odvedeni, a jedan vojnik
2 ranjen. Napadnuto je selo... Napomenuto je da selo nije bilo obezbjeđeno
3 vojskom, zatim da su leševi prikupljeni i dogovorena sahrana, najvjerojatnije u
4 zajedničku grobnicu, te da se... da se ne bi slično dogodilo, predlaže se da se
5 selo Dolina evakuiše."

6 Da li vidite da je napadnuto selo Serdari, možemo vidjeti u popisu da su
7 selo Serdari srpsko selo, da je ubijeno 16 lica i da selo nije bilo vojno
8 obezbeđeno?

9 O: Da, vidim da se ovde opisuje napad na Serdare, a to je srpsko selo.

10 P: Da li biste rekli da ovo Ratno predsjedništvo ima kontrolu nad
11 opštinom i nad zbivanjima u opštini, ili da nema kontrolu?

12 O: Pa nema punu kontrolu. Došlo je do vojnog napada na selo, tako da ne
13 kontroliše čitavu teritoriju, ne.

14 OPTUŽENI: Hvala.

15 Može da se usvoji?

16 SUDIJA KWON: [simultani prevod] U redu.

17 SEKRETAR: [simultani prevod] Časni Sude, to će biti D1318.

18 OPTUŽENI: Može li 65ter 473?

19 G. KARADŽIĆ:

20 P: Ovo je sednica 18.08.1992. godine, pa u tačci 2 kaže da je:

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 "Mane Tepić informisao o pogibiji pet i ranjavanju jednog vojnika u
2 rejonu Plana..." Kaže: "...ranjavanju jednog vojnika u rejonu Ripišta od strane
3 ekstremista. Vezano za informaciju, predsjednik Đekanović je predložio da se
4 civilno stanovništvo koje je lojalno i ne suprotstavlja se, ostane u svojim
5 kućama."

6 Da li Vam je bio poznat... da li Vam je bilo poznato da se, takoreći
7 sva... e... vidite da se gine svakodnevno, u dubini srpske teritorije, a da
8 predsjednik Đekanović predlaže da se c... da civilno stanovništvo koje ne puca,
9 koje se ne suprotstavlja, treba da ostane u svojim kućama?

10 O: Bojim se da ja to ne vidim na ovom dokumentu. Da li imamo pogrešan
11 dokument na ekranu?

12 OPTUŽENI: 56 treba, ova engleska je... ja... srpski je, mislim da je
13 dobro srpska varijanta. Ne, ne nije. To je Župljanin. Tebi...treba 473.

14 Hvala na upozorenju. Mislim da i srpska i engleska varijanta nije dobra.
15 56. je sjednica. ERN broj je 0041-5738. Možda će nam bit lakše. 0041-5738. 471
16 je 65ter.

17 G. KARADŽIĆ:

18 P: 18.08. Da, 56. sjednica. Znači, Mane Tepić izveštava da je poginulo
19 pet i ranja...ranjen jedan vojnik u rejonu Plana od strane ekstremista. Dakle, u
20 srpskoj... dubini srpske teritorije, nije to Armija Bosne i Hercegovine, to je
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 stanovništvo opštine Kotor Varoš, je li tako?

2 O: Izvinjavam se, mislite ko napada? Da to nije Armija BiH, već da su to
3 stanovnici Kotor Varoši? Mi ne znamo ko, ustvari, ovde vrši napade.

4 P: Ja Vam kažem da se ovde radi o pobunama, o borbenim aktivnostima
5 stanovništva, odnosno ekstremista muslimanske i hrvatske nacionalnosti u dubini
6 srpske teritorije, daleko od linije fronta. Da ili ne?

7 O: Ja to ovde ne vidim. To ne stoji.

8 P: A da li znate da su Šiprage, Plana, Večići e... sva ova sela da su u
9 dubini srpske teritorije i da su daleko od linije fronta?

10 O: Kao što sam rekla, Večići su bili opkoljeni srpskim snagama, tako da
11 i to selo samo postaje linija fronta. Ne radi se o tome da su oni preko puta
12 teritorije koju drži BiH. Ne znam tačno kako izgleda opština, kako leži, tako da
13 ne znam tačno gde se nalaze, ali znam gde su Plana. Ako kažete da je to u dubini
14 srpske teritorije, te srpske opštine, ja nemam osnova da se s tim ne složim. Ne
15 znam.

16 P: Ali, gospođo, Večići su bili okruženi tek kada se krenulo u
17 raščišćavanje sa teroristima. A inače kako bi oni izlazili iz sela Večići i
18 ubijali ljude koji kose travu? Da li je to terorizam, ako stanovništvo u dubini
19 teritorije... ekstremisti u dubini teritorije ubijaju mirno stanovništvo koje
20 kosi travu, pale kuće i štale? Je li to terorizam?

21 SUDIJA MORRISON: [simultani prevod] Doktore Karadžiću, prvo, Vi

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kamufirate svoje davanje svedočenja tako što ga uokvirite kao pitanje. Drugo,
2 Vi iznosite činjenice koje se sigurno ne nalaze u ovom dokumentu.

3 G. KARADŽIĆ: hvala.

4 P: Da li ste videli ovaj izvještaj i da li ste uključili suštinu ovog
5 izvještaja u Vaš izvještaj? Ovaj zapisnik?

6 O: Pročitala sam ga, ne sećam se da li sam ga uključila ili ne. Mislim
7 da sam ga čitala u kontekstu toga da neko treba da ide u Teslić da organizuje
8 prevoz ljudi koji prelaze na muslimansku teritoriju.

9 "Oni koji su nam lojalni i koji nam se ne suprotstavljaju, mogu da
10 ostanu. Treba im dozvoliti da ostanu."

11 Ja sam govorila o pitanju izjave lojalnosti u svom izveštaju, ali ne
12 sećam se da sam konkretno ovo uključila u svoj izveštaj.

13 OPTUŽENI: Hvala.

14 Može da se usvoji?

15 SUDIJA KWON: [simultani prevod] U redu.

16 SEKRETAR: [simultani prevod] Časni Sude, to će biti D1319.

17 OPTUŽENI: Može da se dobije 65ter 358?

18 G. KARADŽIĆ:

19 P: Ovo je zapisnik sa sednice Ratnog predsjedništva, 10. oktobra 1992.
20 godine. A pogledajmo pretposlednji pasus:

21 "Predsjednik Nedeljko Đekanović istakao je da... da je prije dva dana
22 bio prošireni sastanak sa predstavnicima hrvatskih sela, a sastanku su, pored
23 ostalog, prisustvovali i Vojo Kuprešanin, Stojan Župljanin, predstavnik HDZ-a

24

25

26

27

28

29

30

1 Banjaluka i drugi, kojom prilikom je dogovoreno da se u narednih sedam dana
2 predaju svi sa oružjem, da se ukida HVO, da su šanse za to realne i nešto slično
3 pokuš...pokušaće se ostvariti i sa muslimanskom stranom."

4 Da li vidite, gospođo Hanson da do 10. oktobra postoje oružane grupe
5 hrvatskih... i muslimanske oružane grupe u dubini teritorije Kotor Varoša?

6 O: Ne znam za dubinu teritorije, ali slažem se sa ostalim.

7 P: Vidite dalje u nastavku da je bio od... sastanak sa roditeljima u
8 Šipragama o početku školske godine i problemima - može sledeća stranica na
9 engleskom - i problemima sa početkom školske godine. Kao što znamo, Šiprage su
10 većinsko muslimansko stanovništvo... muslimansko selo.

11 A potom u tački 4 vidite zahtjev porodice Kurjak da se iseli preko
12 UNPROFOR-a, a porodica Kurjak je poznata muslimanska porodica. A zahtjev nekog
13 građanina zvanog Muskula da je ide u Ravne je odbijen.

14 Dakle, slažete li se da se od slučaja do slučaja odobrava odlazak?
15 Ugledna porodica Kurjak se odobrava da ide, a Muskula... zvani Muskula,
16 očigledno da je ratoboran ili nešto drugo, o...odbijeno mu je da ide u...u...
17 selo Ravne. I nema veze ko je koje nacije, nego kakav je, je l' tako?

18 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Gospođo Sutherland, izvolite.

19 GĐA SUTHERLAND: [simultani prevod] Časni Sude, ja bih zamolila da se
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 optuženi uzdrži od dodavanja svog tumačenja nečega što se ne nalazi u dokumentu.

2 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da. I mislim da je i sudija Morrison
3 takođe gospodinu Karadžiću dao isti savet.

4 Koje je Vaše pitanje?

5 G. KARADŽIĆ:

6 P: Moje je pitanje: da li vidite da se porodici Kurjak odobrava,
7 prihvaćen je zahtjev, a Muskuli se odbija zahtjev da ide u selo Ravne?

8 O: Ja vidim ova dva zahteva da se o njima bavilo u ovom dokumentu,
9 međutim vidimo i da organizacija i odašiljanje konvoja se nije odvijalo od
10 strane Ratnog predsjedništva na osnovi slučaj po slučaj.

11 P: Vi kažete da ovde nije odobreno porodici Kurjak da se iseli, a
12 sprečen je Muskula da ide u Ravne, je l' tako?

13 O: Ne, nisam to rekla. Rekla sam da vidim da se oni bave sa ta dva
14 konkretna zahteva od porodice Kurjak i Muskule. To vidim ovde, međutim, videli
15 smo da je mnogo punih autobusa napustilo Kotor Varoš, a Ratno predsedništvo nije
16 raspravljalo o svakom pojedinačnom slučaju. Dakle, ovde govore o pojedinačnim
17 zahtevima, međutim nije bila ista stvar kada su kretali konvoji autobusa.

18 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Sada je vreme za današnju drugu pauzu.
19 Napravićemo pauzu od pola sata i nastavićemo sa radom u 12.30h.

20 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite molim.

21 ... Početak pauze u 12.01h.

22 ... Sednica nastavljena u 12.33h.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.
2 Izvolite sedeti.
3 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da, uvrstićemo u spis poslednji
4 dokument.
5 SEKRETAR: [simultani prevod] To je dokaz D1320.
6 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Nastavite, gospodine Karadžić.
7 OPTUŽENI: Hvala.
8 Molim do... možemo dobiti 65ter 311. 65ter 311, 3-1-1?
9 G. KARADŽIĆ:
10 P: Ovo je sednica ovog Ratnog predsjedništva od 13. oktobra 1992. godine
11 i ovde kaže da je:
12 "Predsjednik Đe... Ratnog predsjedništva, Nedeljko Đekanović je istakao
13 da ima određenih problema oko početka školske godine, naročito u Šipragama, ali
14 da stanje ipak nije nezadovoljavajuće. Obja...obavještavajući prisutne o posjeti
15 Međunarodnog Crvenog krsta, njihovom angažovanju i nadgledanju postupaka i
16 načina iseljavanja da će biti još sastanaka, kao i sa predstavnicima hrvatskog
17 naroda, predlažući da se vode zajednički razgovori i da se uključe ostali
18 članovi Ratnog predsjedništva."
19 Tačka 3 kaže da se zaklju...zaključak o prevozu iseljenih lica, to jest
20 ugovor o prevezu /sic/ i nešto niže, da se Šipr... nekom preduzeću u Šipragama
21 produžava dozvola za rad.
22 Da li ste znali da je Međunarodni Crveni krst uključen u nadgledanje
23 preseljavanja stanovništva?
24 O: Vidim ovde da su obavili posetu, ali ne znam prethodnih meseci koliko
25 su bili uključeni u to.
26 OPTUŽENI: Može da se usvoji?
27 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.
28
29
30

1 SEKRETAR: [simultani prevod] To je dokazni predmet D1321.
2 OPTUŽENI: Hvala.
3 Možemo li dobiti i 65ter 527?
4 527? 103. sednica, da. Ovo je održano 21. oktobra i sada -
5 GĐA SUTHERLAND: [simultani prevod] Izvinjavam se, to je dokazni predmet
6 D01315. SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da, već smo ga videli danas. Od 21.
7 oktobra.
8 OPTUŽENI: Hvala. Onda su... kod mene je zbrka.
9 Idemo dalje. Može l' dobit 65ter 711?
10 Hvala *madam* Sutherland.
11 [simultani prevod] Rekao sam: "Hvala, gospođo Sutherland", da to nije u
12 zapisniku.
13 G. KARADŽIĆ: [na B/H/S-u]
14 P: Vidimo ovde od 25.10.1992. godine, poziv Ratnog predsjedništva svima
15 koji su... koji su kao privremeno sklonili, drugim rečima ukrali, mašine, opremu
16 i druge stvari iz napuštenih kuća. U tački 2 kaže:
17 "Sva lica koja posle navedenog roka budu posjedovala bilo koju pokretnu
18 imovinu pribavljenu bez valjane dokumentacije biće predl...predata nadležnom
19 sudu i protiv njih će se voditi postupak krivične odgovornosti."
20 3:
21 "Ratno predsjedništvo poziva sve građane koji raspolažu podacima o
22 nezakonitom otuđenju pokretne imovine da to prijave nadležnom organu zbog
23 efikasnijeg vođenja akcije na kažnjavanju onih koji do 1.11.1992. godine ne
24
25
26
27
28
29
30

1 izvrše povrat."

2 Jeste li znali da je i ovo upozorenje upućeno i da se pokušavalo vratiti
3 ono što je pokradeno?

4 O: Videla sam ove pozive i to je pomenuto i u zapisniku Ratnog
5 predsedništva o povratu ukradene imovine, dakle znam za ovaj dokument i vidim da
6 je to u skladu sa odlukom Ratnog predsedništva od maja 1992. godine, gde piše da
7 će krizni štabovi raspolagati napuštenom imovinom i imovinom onih koji su
8 otišli. Dakle, Ratno predsjedništvo utvrđuje svoj autoritet nad napuštenom
9 imovinom.

10 P: A slažete li se da to nije postiglo sve do 25. oktobra, inače ne bi
11 bio poziv, je l' tako?

12 O: Da, dakle, pokretna imovina... izgleda da je neka pokretna imovina
13 otuđena i dakle nije potpuno pod kontrolom Ratnog predsjedništva u oktobru 1992.

14 OPTUŽENI: Hvala.

15 Može l' da se usvoji?

16 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

17 SEKRETAR: [simultani prevod] To je dokazni predmet D1322, časni Sude.

18 OPTUŽENI: Može li 65ter 302?

19 65ter 302, pa srpska strana 9, engleska 12, odma'.

20 G. KARADŽIĆ:

21 P: U samom dokumentu su ovaj... zapisnici poredani naopako, pa ih sada
22 mi vraćamo u hronološki red. Znači, od najveće strane ka najmanjoj, ali ustvari
23 je hronologija ovo što mi sad prikazujemo.

24 Dakle sjednica je 25.10. Isto telo.

25

26

27

28

29

30

1 Kapetan...

2 Tačka 2, 2. pasus:

3 "Kapetan Slobodan Župljanin istakao je da nije bilo dejstava, kao i da
4 se vrše redovne aktivnosti. Uspostavljen je kontakt sa Večićima i da...daot
5 /sic/ je pridlo...prijedlog koji bi trebalo posla... da bi trebalo poslati dopis
6 ispred Ratnog predsjedništva da im se ponudi evakuacija žena i djece kako ne bi
7 ginuli.

8 Vezano za ovaj prijedlog, svi članovi Ratnog predsjedništva su
9 pojedinačno se izjasnili, donesen je zaključak da im se uputi poslednji poziv da
10 puste žene i djecu kao i sve naše zarobljenike i posle toga vojno riješiti ovo
11 pitanje"

12 Da li je ovo iseljavanje stanovništva ili sklanjanje civila iz zone
13 borbenih dejstava?

14 O: Ovde izgleda da je reč o spašavanju ljudi od borbenih operacija, mada
15 nije jasno gde će biti evakuisani i da li će moći da se vrate.

16 P: Hvala. Evo tačka 5 kaže:

17 "Što se tiče..."

18 Engleska je sledeća.

19 Tačka 3, pardon, tačka 3, pa 2. pasus kaže:

20 "Što se tiče povratka evakuisanih građana i njihove... u njihove domove,
21 treba odmah tamo gde to mogućnosti dozvoljavaju izvršiti povrat tih lica u
22 njihove domove. Da Izvršni odbor formira komisiju koja će izvršiti popis
23 napuštene imovine, da se napravi naredba kojom bi se pozvali svi građani koji su
24 prisvojili napuštenu imovinu da vrate..." i tako dalje, i tako dalje.

25 Evo odgovora u tački 3 da tamo gde god se može da se evakuisani građani

26

27

28

29

30

1 vrate, je l' tako?

2 Je l' ta... je ' tako? Nije ušlo u zapisnik.

3 O: Da. Sada je ovo kompletno. Ono što nisam videla u prvom delu, sada
4 vidim dakle, da planiraju da se oni vrate što je pre moguće.

5 OPTUŽENI: Hvala.

6 Možemo li dobit sada tačku... stranicu 6 srpsku, englesku 9.

7 G. KARADŽIĆ:

8 P: Ovo je 28.10., a u tački 2, 2. pasus:

9 "Zdravko Pejić je upoznao Ratno predsjedništvo sa rezultatima pregovora
10 sa selom Večići i predložio varijantu za rješavanje. Prihvaćena je predložena
11 opcija da se prihvati evakuacija civilnog stanovništva, uz uslov puštanja
12 zarobljenika, a onda da se preostali dio vojno blokira i uništi. Svi članovi
13 Ratnog predsjedništva su podržali predloženu opciju rješavanja pitanja sela
14 Večići."

15 Dakle, civilno stanovništvo se štedi, je l' tako?

16 O: Da, ovde se štedi civilno stanovništvo. Međutim, vidim jednu razliku
17 između B/H/S-a i engleskog, govori se o puštanju zarobljenika, međutim, ovde na
18 engleskom piše "puštanje taoca". Ne vidim reč "taoci" u originalu.

19 P: Slažem se, hvala. Mnogi su prevodi netačni, ali o...ovo...
20 zahvaljujem, to je tačno. Da s... znači da puste naše zarobljenike i svoje
21 civile da se izmaknu iz zone borbenih dejstava, slažete li se?

22 O: Da, a onda da se uništi ostalo.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 OPTUŽENI: Hvala.

2 Možemo li stranicu 5 na srpskom, 4 na engleskom?

3 G. KARADŽIĆ:

4 P: Ovo je 29.10.

5 "O stanju na terenu..."

6 Tačka 2:

7 "O stanju na terenu u toku jučerašnjeg dana, Ratno predsjedništvo su

8 informisali kapetan Slobodan Župljnin i Zdravko Pejić. Zdravko Pejić upoznao je

9 Ratno predsjedništvo da je dogovoreno sa selom Večići za evakuaciju... za

10 evakuaciju žena i djece i zarobljenih Srba u nedjelju."

11 To je u skladu sa ovim što smo malopre videli. Znači muslimanske žene i

12 djeca i zarobljeni Srbi će u nedjelju biti evakuisani.

13 O: Izvinjavam se, ali nemam utisak da su dokumenti odgovarajući.

14 GĐA SUTHERLAND: [simultani prevod] Časni Sude, sednica od 29. oktobra je

15 na 7. stranici na engleskom.

16 OPTUŽENI: Sedam! Hvala, tako je, 7.

17 Tačka 2 govori o ovome što je na srpskom što je bilo. Hvala.

18 Možemo sada dobiti stranicu 3 u srpskom i englesku 4 sada.

19 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Ponovo ovde primećujem da na engleskom

20 piše "taoci" a na B/H/S-u jednostavno "zarobljenici."

21 G. KARADŽIĆ: Hvala.

22 P: Vi znate srpski jezik, slažete li se da postoji razlika između

23 "zarobljenici", "zatvorenici" i "taoci"? Da su to tri kategorije?

24 O: Izvinjavam se, slušala sam verziju na engleskom jeziku. Svakako da na

25 engleskom jeziku postoji razlika između "zatvorenika" i "taoca." Međutim, ako

26 ponovite ovo što ste rekli na B/H/S-u mogu bolje da prosudim o terminima na

27 srpskom jeziku. Međutim, slušala sam sada prevod, a ne original.

28

29

30

1 P: Možete li sada, molim Vas na srpskom. Znači, da li srpski jezik
2 razlikuje "zarobljenik" i "zatvorenik" i da li se slažete da je zarobljenik onaj
3 koji je uhvaćen u borbi, a zatvorenik onaj koji je uhapšen po nekom drugom
4 osnovu?

5 *Prisoner and captive.* Znači, *if it should be prisoner of war...*

6 [simultani prevod] Dakle, zatvorenik...

7 ...ako ćemo "zarobljenik". Je li... je li doslovan prevod zarobljenik -
8 *prisoner of war?* A ne samo "prisoner" je li tako?

9 O: Ja sam uglavnom reagovala u odnosu na reč "talac" "*hostage*" na
10 engleskom. A nijanse između "zatvorenik" i "zarobljenik" u principu, da.
11 Zatvorenik je neko ko je u zatvoru, a zarobljenik je neko ko je zarobljen i
12 stavljen u zatvor. Dakle, "*captive*" na engleskom nije loš prevod, ali ja nisam
13 lingvista. Međutim, ono čime sam se pozabavila malopre ticalo se pitanja taoca,
14 a ne razlike između reči "zatvorenik" i "zarobljenik."

15 P: Hvala. Ja sam hteo da se koristim pogodnošću što Vi govorite srpski
16 da nam to razjasnite.

17 Ali, molim Vas da obratite pažnju na ovaj dokument, to je 1. novembar
18 1992. godine, tačka 1:

19 "Predsjednik Nedeljko Đekanović je podnio uvodno izlaganje o problemu
20 iseljavanja civila iz Večića, vezan za dogovor oko ovog pitanja kao i probleme
21 koji su se pojavili zabranom komande korpusa da se ne dozvoli iseljavanje civila
22 iz Večića dok svi ne polože oružje. Upoznao je Ratno predsjedništvo sa stavom
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Karadžića da se dozvoli civilima iz Večića iseljavanje kao i da im se za to
2 obezbjeđe uslovi. Takođe je upoznao predsjedništvo sa pisanim aktom koji je
3 potpisao u komandi korpusa na zahtjev generala Talića, a s kojim se Talić
4 ograđuje od puštanja civila iz Večića. Naglasio je da je Ratnom predsjedništvu
5 ostalo da odluči da li će dozvoliti iseljavanje civila uz preuzimanje na sebe
6 sve odgovornosti za naknadno...ne posljedice i uz ogradu generala Talića."

7 Dakle, vidite ovde, jedan stav je Karadžića, drugi stav je komandanta 1.
8 krajiškog korpusa generala Talića, i Ratno predsjedništvo sada mora da odluči o
9 toj stvari, je li tako?

10 "Je li tako" nije prevedeno.

11 O: Vidimo da se Talić ograđuje, dakle, on ne zauzima stav, već to čini
12 Karadžić, a ne Talić, čime on zapravo zauzima drugi stav. I na Ratnom
13 predsjedništvu je da odluči da li da dozvoli evakuaciju civila. Međutim, jasno je
14 da se oni konsultuju sa višim nivoima i da hoće od njih da dobiju uputstva.

15 P: Hvala. I vidite li da oni moraju da odluče i da su svesni da bi
16 posledice oni snosili, je li tako?

17 O: Pa, oni pokušavaju da se uvere da je Karadžić upoznat sa tim da oni
18 dobijaju uputstva sa višeg nivoa, dakle pokušavaju da reše tu razliku mišljenja
19 između Karadžića i Talića. Dakle, ne vidim da pokušavaju da postupaju nezavisno,

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 oni traže uputstva, ali znaju da moraju da preuzmu akcije na terenu.

2 P: A sjetite se sada paragrafa 47 Vašeg izvještaja gde ovaj... č...147,
3 gde ovaj predsjednik Ratnog predsjedništva kaže: "Iseljavanje je obavljeno uz
4 saglasnost Vlade i Predsjedništva Republike Srpske." Zar ne vidite da se on
5 plaši tih posledica i poziva se na stav Karadžića da se to dozvoli?

6 O: Ne vidim u ovom citatu... mislite da li vidim u ovom dokumentu ovde
7 da piše da se on plaši posledica ili mislite u citatu koji koristim u svom
8 paragrafu da govorim o tom? Vidim da on želi da pokaže da nije samo Ratno
9 predsedništvo koje deluje po sopstvenoj inicijativi bez kontakta sa republičkim
10 nivoom. Ovaj konkretni incident je dobio više pažnje od strane vojne komande i
11 predsednika i možemo to da vidimo, jer u prethodnim trenucima mogu da kažem da
12 ne znam ni jedan drugi incident gde su proveravani konkretni detalji na svakom
13 nivou. A kasnije vidimo u ovom dokumentu da major kaže:

14 "Ukoliko Karadžić ima sopstveno rešenje za ovaj problem treba da izda
15 naređenje koje ćemo da sprovedemo."

16 Dakle, vojska takođe ovde priznaje autoritet Karadžića i svako pokušava
17 da se uveri da se oni slažu sa tim šta treba da se učini, međutim Ratno
18 predsedništvo je to koje sprovodi na terenu konkretnu akciju.

19 OPTUŽENI: Hvala.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1   Možemo li dobit stranicu 1 na srpskom i na engleskom.

2   G. KARADŽIĆ:

3   P: Videćete da nije tako kako Vi mislite.

4   Strana 1, srpski i engleski.

5   2.11., dakle, sledećeg dana:

6   "Predsjednik Đekanović..." to je tačka 2, pasus 3.

7   "Predsjednik Đekanović je iznio da je stanje haosa koje vlada u gradu
8 najviše posledica nefunkcionisanja vlasti i predložio da Izvršni odbor što prije
9 preduzme mjere i pripremi prijedlog suzbijanja nedozvoljenih radnji i
10 uspostavljanje reda."

11   A u tački 3:

12   "U okviru ove tačke, razmatrajući problem prisvajanja napuštene imovine,
13 nesprovođenje odluke o povratku prisvojenih stvari, Izvršni odbor priprema
14 predlog rešenja ovog problema."

15   Da li se slažete da se ovo odnosi na 2. novembar 1992. godine i da još
16 uvek vlada haos u gradu?

17   O: Izgleda da je reč konkretno o tome šta se dešava u gradu i da je
18 problem što se vojnici opijaju, ali da, oni hoće da uspostave red u gradu,
19 međutim pukovnik kaže da je na terenu mirno, dakle nije problem svuda, već je
20 problem u gradu gde su pijani vojnici i gde je narušen red i mir.

21   OPTUŽENI: Možemo li sada dobiti drugu stranicu i englesku i srpsku,
22 nastavak ove vanredne sjednice? Ovo je vanredna sjednica bila... Ratnog
23 predsjedništva.

24

25

26

27

28

29

30

1   Možemo li prethodnu engleski dobiti? Ovo ne može biti...

2   GĐA SUTHERLAND: [simultani prevod] To je sledeća stranica, 3 na
3 engleskom.

4   OPTUŽENI: A sledeća, pardon. Stranica 3 na engleskom, nastavak... hvala.
5 Nastavak znači ove sednice.

6   G. KARADŽIĆ:

7   P: I vidite,

8   "Nastavak vanredne sjednice Ratnog predsedništva počeo je tako što je
9 pukovnik Bug...Bogojević upoznao prisutne da je od generala Mladića dobio
10 izričitu naredbu da iz Večića ne može niko izaći dok se ne izvrši безусловna
11 predaja naoružanja.

12   Predsjednik Đekanović je konstatovao da kod ovog problema postoji
13 nesugl...neusaglašenost između stava Karadžića i naredbe Mladića.

14   Major Trivić je prenio stav komande korpusa da niko iz Večića ne može da
15 ode dok se безусловno ne izvrši predaja naoružanja i predložio da se njima to
16 još jednom prenese i razmislio o безусловnoj predaji. Takođe je naglasio da
17 predsjednik Đekanović bi trebalo u razgovoru sa Karadžićem da mu ne prenese da
18 nije ispoštovan njegov stav, nego da ga uvjeri da je jedini pravi način
19 rješavanja pitanja Večića безусловna predaja. U tom smislu zamolio Đekanovića da
20 pomogne oko rešavanja ovog problema."

21   Da li vidite da Karadžić traži da se civili puste? Da vojni faktor traži
22 da i vojska... da i borci muslimanski predaju oružje...

23   SUDIJA KWON: [simultani prevod] Prebrzo ste to čitali tako da prevodioci
24 nisu mogli da Vas prate. Molim da ponovite poslednji deo pitanja. Mislim da ste

25

26

27

28

29

30

1 pročitati poslednji pasus dokumenta. Možemo ga svi sami pročitati, tako da samo
2 možete da postavite pitanje.

3 OPTUŽENI: Ja se izvinjavam prevodiocima. Ja sam pod pritiskom vremena,
4 nemam dovoljno vremena da ispitam ovog svedoka. A molim da se koriste, pošto ja
5 čitam doslovno, da se koriste prevodom sa ekrana.

6 G. KARADŽIĆ:

7 P: Znači, pitanje Vama, gospođo Hanson: da li vidite da Karadžić traži
8 da se omogući civilima da napuste, da vojni faktor smatra da to nije povoljno da
9 treba i vojska, odnosno borci muslimanski da predaju oružje ili da se oni
10 eventualno predaju i da ovo Ratno predsjedništvo pokušava da mene oba...e...e da
11 me navede na to da prihvatim to, a da me ne obaveste da moja o... moje uputstvo
12 nije provedeno?

13 O: Slažem se sa prvim delom Vašeg pitanja da Karadžić želi da civili
14 odu, a komandant želi bezuslovnu predaju. Ovde vojska sugeriše Đekanoviću da ne
15 kaže Karadžiću celu istinu. E sad, da li je Đekanović to uradio ili nije, da li
16 je sledio taj savet - mi to ne znamo. To je savet vojske ovde Đekanoviću. Ali, u
17 svakom slučaju postoji neslaganje između vojske i Karadžića, i predsednik Ratnog
18 predsedništva Kotor Varoši govori Karadžiću o tom pitanju.

19 P: Da Vas pitam: da li je sada ovde jasno da civili žele da odu i da je
20 predviđeno da civili odu i da je muslimanska strana prihvatila da civili odu, a
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 da srpska vojska traži da odu i vojnici, odnosno da predaju naoružanje ili da se
2 sami predaju?

3 O: Ja se izvinjavam, ali na osnovu ovoga ne vidim da je jasno to što
4 ustvari Muslimani hoće. A srpska strana je podeljena. Ratno predsedništvo i
5 Karadžić izgleda da hoće jednu stvar, a vojska drugu. Srpska strana je
6 podeljena, ali mi ovde ne znamo šta sami Muslimani ovde hoće.

7 P: Pa zar nismo vidjeli u prethodnim dokumentima da su održani pregovori
8 sa Muslimanima u več...Večićima i da su oni prihvatili da ih... da se evakuiše
9 njihovi...njihovi civili i naši zarobljenici u nedelju?

10 O: Da, to smo videli i to je Ratno predsedništvo napisalo u jednom
11 ranijem dokumentu, ali ja sam mislila da se Vi pozivate na ovaj konkretan
12 dokument.

13 OPTUŽENI: Hvala.

14 Može da se usvoji?

15 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

16 SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti D1323, časni Sude.

17 OPTUŽENI: Svi zapisnici po... koji se kod Tužilaštva vode pod brojem
18 302, 65ter 302.

19 Molim da se pozove 65ter 705.

20 G. KARADŽIĆ:

21 P: Ovde sledećeg dana 3.11., pa pod tačkom 2, paragraf 2... pasus 2
22 kaže:

23 "Kapetan Župljanin je upoznao Ratno predsjedništvo sa informacijom da su
24
25
26
27
28
29
30

1 bojovnici iz Večića napustili selo. Stanovništvo je takođe napustilo selo i
2 nalazi se u Hadžirića Potoku."

3 Tačka 3:

4 "Predsjednik Nedeljko Đekanović je upoznao Ratno predsjedništvo sa
5 dopisom komande 1. banjalučkog korpusa, kao i sa spiskom lica koja žele da se
6 vrate u Kotor. Zahtjeva odluku o povratku novca licima iz Zabrđa koja su se
7 prijavila za iseljenje, a nisu otputovala."

8 Zabrđe je, kao što znate, hrvatsko selo. Da li ovaj dokument kaže da su
9 oni koji su se prijavili za iseljenje platili troškove iseljenja, pošto se nisu
10 iselili treba da im se vrati novac?

11 O: Ne znam da li je Zabrđe hrvatsko selo ili ne, nemam na osnovu čega da
12 o tome odlučim. A Đekanović kaže da je Ratno predsjedništvo to koje treba da
13 odluči da li da se vrati novac. Nije jasno da li će to uraditi, ali tako to
14 stoji. Oni moraju da odluče o tome da li će vratiti novac.

15 P: Ali ne - mora da odluče - nego on zahteva da se donese odluka. On...
16 predsjednik Ratnog predsjedništva zahteva da se donese odluka o povratku
17 no...novca licima iz Zabrđa. Da li Vama ovo liči na prisilno iz...i... teranje
18 ljudi iz Zabrđa koji su mogli da odluče hoće ili neće da...da...da se iseše?

19 O: Ne znamo zašto se nisu iselili, ali pretpostavljam na osnovu onoga
20 što stoji da će odluka biti pozitivna. Tako da ako kaže: "Da, hoćemo vratiti
21 novac." - da onda ne izgleda da je progon. Da se vrati uzeti novac, ali ne znamo

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 zašto oni nisu otišli. Ranije smo videli da Krizni štab ili Ratno predsedništvo
2 kaže da neki ljudi nisu otišli i moramo da vidimo zašto. Tako da ovde ne znamo
3 zašto, a ne znamo da li će neki od ljudi sa spiska moći, da li će im biti
4 dozvoljeno da se vrate u Kotor, tako da mi se čini da ovde oni se ne
5 prisiljavaju da se isele odatle.

6 OPTUŽENI: Hvala.

7 Može da se usvoji?

8 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

9 SEKRETAR: [simultani prevod] Časni Sude, to će biti dokazni predmet
10 D1324.

11 OPTUŽENI: Hvala. 65ter 720, molim.

12 P: Ovo je 7.11., sednica istog pre... Ratnog predsjedništva, tačka 2:

13 "O stanju na terenu u toku jučerašnjeg dana Ratno predsjedništvo je
14 informisao potpukovnik Novaković, istakao da je stanje na terenu mirno i da se
15 vrši svakodnevni pretres terena, kom prilikom se otkrivaju objekti koje je
16 neprijatelj koristio. Takođe je upoznao Ratno predsjedništvo da je u toku
17 jučerašnjeg dana vojska ulazila u Večiće i da su tom prilikom zarobili trojicu
18 pripadnika Zelenih beretki."

19 Da li ste imali uvid u ovaj dokument?

20 O: Da.

21 OPTUŽENI: Hvala.

22 Može da se usvoji?

23 SUDIJA KWON: [simultani prevod] u redu.

24

25

26

27

28

29

30

1 SEKRETAR: [simultani prevod] D1325, časni Sude.
2 OPTUŽENI: Molim 65ter 333.
3 G. KARADŽIĆ:
4 P: Ovo je od 12.11., tačka 2, pasus 2:
5 "Potpukovnik Novaković je istakao da je situacija mirna, izuzev što ima
6 pucanja iz okoline sela Dulića na Kalamande. Zavladao je strah i ima zahtjeva za
7 iseljenje. Predložio je da se ode na teren i vidi kako razriješiti te probleme."
8 Kalamande su srpsko selo, a Dulići su hrvatsko selo, je l' tako?
9 O: Želim da kažem da engleski nije tačan. Radi se o drugoj sednici na
10 engleskom. Nemam nikakvog osnova da govorim o etničkom sastavu ili Dulića ili
11 Kalamande.
12 P: Ovde je na engleskom 122., a treba nam 123. sednica.
13 G. KARADŽIĆ:
14 P: Vi znate srpski, da li se slažete da... engleski sledeća strana, da,
15 da. Aha, tu je, da, 123.
16 Da li to piše, što je pisalo ovde da li je dobro prevedeno, situacija
17 *was calm, except that there was some shooting...*
18 [simultani prevod] ...da je situacija mirna izuzev što ima pucanja iz
19 okoline sela Dulića na Kalamande?
20 O: Da.
21 OPTUŽENI: Hvala.
22 Možemo li dobiti ponovo nazad ovu dva... 122. sednicu? Nazad i engleski
23
24
25
26
27
28
29
30

1 i s...srpski. Jedna stranica. Engleska je dobra.

2 G. KARADŽIĆ:

3 P: Kaže ovde, tačka 2:

4 "Predsjednik Đekanović je informisao Ratno predsjedništvo sa rezultatima
5 sastanka kod generala Talića koji je održan u toku jučerašnjeg dana u Doboju.
6 Sugestije generala vezano za određene probleme su: da se svi neodgovorni i
7 nedisciplinovani vojnici, kao i slobodni strelci privedu i pošalju na front kod
8 Orašja."

9 Pa nešto niže:

10 "Na području Šipraga ne treba preduzimati nikakve radnje koje bi mogle
11 pogoršati situaciju."

12 I dalje:

13 "Radnu obavezu treba angažovati pored neophodno potrebnih vojno
14 sposobnih Srba i penzionere, kao i u određenom procentu i pripadnike drugih
15 nacionalnosti."

16 Da li znate da je pravo na određivanje radne obaveze propisano zakonom?

17 O: Nije mi poznat ovaj konkretni zakon, ali znam za pravni koncept da
18 postoji obaveza za vreme rata da ostanu na svom radnom mestu ili da im se da
19 posao, to jest da se oni uposle u vanrednom stanju.

20 P: U samom dokumentu slažete li se da je prevedeno umesto "slobodni
21 strelci" "*mercenary*" to je "plaćenici", a ovde Talić kaže: "nedisciplinovani
22 vojnici i slobodni strelci da se privedu na front" slažete li se? Tačka 2 prvi
23 *bullet*. /nerazgovetno/...

24

25

26

27

28

29

30

1 O: /nedostaje simultani prevod/

2 P: "Slobodni strelci" znači "nekontrolisani elementi" slažete li se? Oni
3 koji se ponašaju na svoju ruku. Da li to znate ili ne, da to odgovara duhu
4 srpskog jezika? Slobodni strelac znači onaj koji nije organizovan i ko se ponaša
5 na svoju ruku.

6 O: Ne znam, taj izraz mi nije poznat tako da ne znam sve konotacije.

7 P: Vidite li da je na području Šipraga general Talić e...e...u...
8 odredio i sugerisao da se ne čini ništa što bi podizalo... moglo pogoršat
9 situaciju, što bi moglo podizati tenzije?

10 O: Da, vidim to.

11 P: Poslednja... poslednja stranica. Kaže, poslednji... poslednji pasus:
12 "Razmatrana je problematika autobuskih linija na relaciji Kotor Varoš,
13 Maslovara i Šiprage kao i električne energije."

14 Da li vidite da se ova opštinska vlast odgovorno odnosi prema svojim
15 sugrađanima muslimanske veroispovesti, odnosno nacije koji žive u Šipragama?

16 O: Izvinjavam se, nisam to... aha, vidim da je to na samom kraju.

17 I ponovo moram da kažem da ja ne znam sastav stanovništva Šipraga ili
18 Maslovara u to vreme, ali vidim da se bave tipičnim opštinskim poslovima kao što
19 su autobuske linije i električna energija.

20 OPTUŽENI: Hvala. Ako bude vremena predočićemo popisnu listu da vidimo ko
21 živi u ovim selima.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1   Može da se usvoji ovaj dokument?

2   SUDIJA KWON: [simultani prevod] U redu.

3   SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti D1326, časni Sude.

4   G. KARADŽIĆ:

5   P: Gospođo Hanson, dva... dve i po sesije sam potrošio na dokazivanju da
6   Vaš stav u... izražen u paragrafu 147, da je Kotor Varoš opština koja je videla,
7   osvedočila neke od najgorih prekršaja, nije tačna. Da li Vi imate išta... ijedan
8   drugi dokument koji je suprotan ovim dokumentima koji pokazuju jednu odgovornu
9   vlast? Imate li išta što podupire ovaj Vaš zaključak?

10   O: Imam dokumente u kojima je Krizni štab osnovao pritvorski centar u
11   pilani. Imam beleške ili zapisnik Kriznog štaba/Ratnog predsedništva, oni ne
12   opisuju to što se desilo, niti detaljno opisuju zašto su tovari /sic/ autobusi
13   prepuni ljudi, brojni autobusi prevezeni, niti zašto su ti ljudi hteli da odu.
14   Tako da dokumenti Ratnog predsedništva Kotor Varoš i sami po sebi ne opisuju
15   širu situaciju na terenu, onu vrsti borbi i radnje koje su se odvijale, koje su
16   navele ljude da odu. Tako da ta fraza "najgora kršenja" je nešto što dokumenti
17   tamo ne podržavaju, ali radi se o opštom razumevanju događaja u Bosni. Ono što
18   ja ovde naglašavam je da je odlazak na stotine, to jest na hiljade ljudi bio
19   organizovan od strane opštinskih vlasti, da su oni smatrali da deluju u skladu
20   sa zakonima i uputstvima svoje Republike, da su imali kontakte sa organima na
21   republičkom nivou kada je to bilo potrebno. U jednom slučaju, slučaju Večića,

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 bilo je dosta komunikacije i dosta pažnje od strane republičkog nivoa. Ali
2 beleške, zapisnici sa kriznih štabova i ratnih predsedništava ne navode detaljno
3 radnje preduzete protiv Muslimana i Hrvata i kroz šta su sve ti ljudi prolazili
4 i šta ih je na kraju navelo da masovno odlaze.

5 P: A na osnovu kojih dokumenata ste Vi zaključili da su izvršena najgora
6 kršenja prava, ako to nije sadržano u dokumentima Ratnog predsedništva?

7 O: Kao što sam rekla, to bi bili dokumenti koji su izvan moga izveštaja.
8 Radi se o mom shvatanju zločina i događaja na terenu.

9 P: Hvala. Gospođo, znači imamo problem sa Va... sa Vašim shvatanjem.

10 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Nastavite, ja sam upravo hteo da Vas
11 pitam to, na čemu ste Vi zasnovali to Vaše razumevanje.

12 Nastavite, gospodine Karadžiću. Nisam hteo da prekidam Vaše unakrsno
13 ispitivanje.

14 OPTUŽENI: Samo izvolite, dobrodošli ste da intervenišete kad hoćete.

15 G. KARADŽIĆ:

16 P: Gospođo Hanson, da li znate da je do ovoga vremena... do ovoga
17 vremena najmanje tri sporazuma strana o sukobu u Bosni i Hercegovini, tri
18 sporazuma o slobodnom premeštanju stanovništva potpisano uz obavezu opštinskih
19 vlasti da obezbede konvoje? Da li ste upoznati sa tim faktom? 22. maja, krajem
20 jula... četiri, krajem jula, krajem augusta i 30. septembra i 1. oktobra.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 potpisani sporazumi o obezbjeđivanju premeštanja stanovništva u zonu u kojoj se
2 oseća sigurnije, a da su opštinske vlasti dužne da obezbede te konvoje?

3 O: Pa nisam konkretno upoznata sa tim sporazumima, ali kada kažete
4 "slobodno preseljenje" ja mislim da se to ne odnosi na preseljenje o kome mi
5 govorimo ovde. Radi se o nečemu što bi bilo slobodno i dobrovoljno, jednostavno
6 preseljenje na bezbednu lokaciju. A poenta je da je masovno raseljavanje ili
7 preseljenje stanovništva, fraza "slobodno preseljenje" bi navela na zaključak da
8 se radi o potpuno dobrovoljnoj radnji, a to nije ono o čemu ja govorim kada
9 govorim o prisilnom uklanjanju ili preseljenju.

10 Što se tiče obaveze da se obezbeđuju konvoji, videla sam dosta
11 dokumenata gde opštinske vlasti obezbeđuju te konvoje, ali nisam videla da se
12 ista pažnja posvećuje bezbednosti nesrpskog stanovništva *in situ*.

13 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Gospođo Hanson, ja sam mislio da će
14 gospodin Karadžić da Vam postavi to pitanje, ali...

15 Kao odgovor na poslednje pitanje gospodina Karadžića o tome na osnovu
16 čega Vi zaključujete ono što ste zaključili u paragrafu 147 Vi ste rekli:

17 "Pa to je izvan dokumenata obuhvaćenih mojim izveštajem. To je
18 jednostavno moje shvatanje zločina, događaja na terenu."

19 Možete li to da objasnite?

20 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Pa pored mog rada na ovom memorandumu
21 koji je postao izveštaj veštaka, moj tim i ja se bavimo istraživanjem mnogih
22 različitih tema, tako da smo upoznati sa nalazima i istragom. Isto tako imamo
23 izveštaj o raznim opštinama, imam pristup velikom broju različitih dokumenata

24

25

26

27

28

29

30

1 tako da je deo mog posla to da poznajem opšti obrazac. Kada pogledam nešto
2 konkretno, kao što je recimo tema kriznog štaba, mogla bih da citiram svaki
3 dokument koji smatram da je relevantan, ali već imam okvir za razumevanje
4 događaja. Mislim da sam mislila na pritvorne centre i na ubistva za koja sam
5 znala da su se tamo desila. I ne kažem da je to najgore, znam da je bilo jako
6 gadnih ubistava i pritvornih centara u Kotor Varoši i to je ono na što sam ja
7 mislila. Nije to bila opština netaknuta ratom. Možda je fraza "neki od najgorih"
8 suviše retorička, ne želim da nabrojim sve opštine u smislu gde su stvari bile
9 najgore, ali kada bih govorila o najgorih deset onda bi u to sigurno spadao i
10 Kotor Varoš. Sigurno nije bila najmirnija od opština.

11 Tu sam naglašavala komunikacije sa nivoom najgornjim, da Ratno
12 predsedništvo nije delovalo samo, da se nije smatralo nezavisnim, samostalnim
13 organom koji nije imao veze sa republičkim nivoom, ali kao što vidite, nisam
14 pokušala da se bavim i da ispitam svaku bazu zločina i da povežem svaki krizni
15 štab sa svakim zbirom zločina. Ja sam više uopšteno opisivala šta su krizni
16 štabovi radili i kada znam da su krizni štabovi bili negde angažovani ili da je
17 došlo do ubistava, da su postojali pritvorni centri, da je došlo do prisilnog
18 preseljenja, ja bih onda to smatrala nekim od nasilja na koje se ja pozivam.

19 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Kad kažete dokumenti ili izveštaji, da
20 li to obuhvata izjave svedoka ili sažetke tih izjava?

21 GĐA SVEDOK: [simultani prevod] Opšte govoreći, ne. Ja nemam jako puno
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 veze sa izjavama svedoka, ne koristim ih za izradu mojih memoranduma, ali
2 nailazim na njih i tokom svog istraživanja, međutim moj tim i ja se ustvari
3 ograničavamo na dokumente, ne bavimo se radom sa svedocima.

4 SUDIJA KWON: /nedostaje simultani prevod/

5 OPTUŽENI: Hvala. Gospodo, moraćemo da se vratimo na to.

6 Zahvaljujem, ekscelencijo, na ovom razjašnjenju, koje dobro dođe zbog mog
7 neiskustva.

8 G. KARADŽIĆ:

9 P: Vi ste napomenuli u svom paragrafu 95 da je jedna od tih opština koja
10 je a...e... prisilno i...izmeštala nestrbe, Bosanski Petrovac, je li' tako?

11 Je li tako? Ne znam da li su preveli to. Molim da se prevodi sve što
12 kažem.

13 O: Nisam čula pitanje. Ja sam govorila o akcijama, radnjama Kriznog
14 štaba u Petrovcu i oni jesu osnivali agencije, bavili su se time da je neko hteo
15 da ode, morali su da potpišu papir u kome stoji da svoju imovinu prepuštaju
16 državi. Tako da ja govorim o tome u odeljku koji se bavi preseljenjem
17 stanovništva.

18 P: Ali u paragrafu 95, Vi to kažete mnogo gore, pa ću čitati tu
19 rečenicu:

20 [simultani prevod] "...izričito formiranih za zaštitu srpskih kriznih
21 štabova, kako bi se osigurala srpska vlast na terenu tako što bi se omogućio
22 progon i prisilno uklanjanje nestrba."

23

24

25

26

27

28

29

30

1 [na B/H/S-u] I onda u paragrafu 96 Vi kažete:

2 [simultani prevod] "Krizni štabovi su naredili hapšenja pojedinaca i
3 čitavih kategorija ljudi, kao što su bili svi ljudi hrvatske nacionalnosti u
4 Bosanskom Šamcu i sve ljude koji su možda mogli da na neki način naškode Srbima
5 u Bosanskom Petrovcu."

6 Da li je to tačno?

7 O: Da, to tako stoji u izveštaju.

8 P: [na B/H/S-u] A u tački... u paragrafu 100 kažete:

9 [simultani prevod] "Krizni štabovi su nadgledali uklanjanje nesrba iz
10 opština, tako što su uspostavljali 'komitete za iseljenje', 'putne agencije' i
11 'agencije za razmenu'. Kada je delegacija Muslimana pitala Ratno povereništvo u
12 Bosanskom Petrovcu da li će Muslimani imati garancije bezbednosti u opštini,
13 Ratno povereništvo je odgovorilo formiranjem komisije za odlazak Muslimana."

14 [na B/H/S-u] Dakle, Vi krizne štabove i u Kotor Varoši i u Bosanskom
15 Petrovcu, a videćemo verovatno i... videćemo i u drugim opštinama, optužujete,
16 ne da su omogućili odlazak onih koji žele, nego ste ih optužili da su oni
17 prisilno isterali Muslimane i Hrvate iz svojih opština, je l' tako? I pritom
18 dajete po dva-tri, selektivno dva-tri dokumenta, ispuštajući masu dokumenata
19 koji stvaraju potpuno drugačiju, širu sliku, je l' tako?

20 O: Što se tiče drugog dela Vašeg pitanja ili Vašeg drugog pitanja, ne,
21 ne slažem se sa tim. Ne smatram da sam propustila da unesem brojne dokumente
22 koji pokazuju drugu sliku. Citat koji sam iznela, ti Muslimani su otišli pred
23 Ratno predsedništvo /prevod engleskog transkripta: "Ratno povereništvp"/ i

24

25

26

27

28

29

30

1   Rekli: "Možete li nam garantovati bezbednost?" A odgovor Ratne komisije bio je
2   da stvore komisiju za njihov odlazak. Dakle, to je sasvim jasna akcija. Dakle,
3   mi nećemo garantovati Vama bezbednost, već ćemo Vam dopustiti da odete na
4   organizovan način, ukoliko ostavite svoju imovinu opštini.

5   P: Vi... mi nećemo. Da li su rekli, mi nećemo ili ne možemo radi toga
6   što je opština prostrana, prevelika? Da li su te sitne distorzije, gospođo
7   Hanson, dopuštene jednom nepristrasnom ekspertu svedoku?

8   O: Nisu rekli "ne možemo" niti "nećemo". Njihov odgovor je bio da osnuju
9   komisiju za masovno preseljavanje ili zapravo za odlazak Muslimana. To je bio
10   njihov odgovor. Zato što je opština prevelika, ja ne vidim da se to bilo gde
11   kaže. Ako pogledamo ovaj dokument možemo da vidimo -

12   OPTUŽENI: Možemo li dobiti 65ter 1062? Idemo sada na Bosanski Petrovac,
13   iako su obe ove opštine ispale iz Optužnice, ali Vi ste ih vratili svojim
14   izveštajem.

15   SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da, gospođo Sutherland.

16   GĐA SUTHERLAND: [simultani prevod] Ne znam da li gospodin Karadžić
17   namerava da pokaže taj dokument svedokinji ili da ja se time bavim u dodatnim
18   pitanjima? Ona je tražila da pogleda dokument čiji je broj 65ter 1115.

19   OPTUŽENI: Doći ćemo do toga, *madam* Sutherland, a biće i dodatno
20   ispitivanje.

21   SUDIJA KWON: [simultani prevod] U redu. Nastavite.

22   OPTUŽENI: Pogledajmo zapisnik sa sednice Kriznog štaba opštine Petrovac
23   od 25. maja -

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da li možete da ponovite pitanje sa
2 mikrofonom koji je uključen?

3 OPTUŽENI: Pa nisam još bio postavio pitanje.

4 G. KARADŽIĆ:

5 P: Evo sada pitanje. Ovo je sednica Kriznog štaba 24. maja 1992. godine.
6 A... tačka 2 ad 1:

7 "Predsjednik je pročitao naredbu o opštoj mobilizaciji u Srpskoj
8 Republici Bosni i Hercegovini, te dao uvodno izlaganje u vezi s tim. Gospodin
9 Miljević je podnio izvještaj o obuhvatu vojnih obveznika mobilizacijom, pri čemu
10 je naglasio da su uglavnom svi vojno sposobni građani već angažovani po nekom
11 osnovu te da je mobilizacija na našoj opštini provedena i prije ove naredbe.
12 Gospodin /nerazgovetno/ je upozorio na veliku neorganizovanost, nepostojanje
13 odgovarajućih operativnih planova..." i tako dalje. A nešto niže -

14 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Gospodine Karadžić, molim da usporite
15 kada čitate dokumente i da li je dobra stranica sada na engleskom na ekranu?

16 OPTUŽENI: Ne, sledeća na engleskom mora biti, ako je to ta. Jeste, 24.
17 maj. Sledeća, engleski.

18 G. KARADŽIĆ:

19 P: Dakle, vidite da je već bilo angažovano sve što se moglo angažovati,
20 a ovde kaže na "komandant 2. ko... predstavnik 2. korpusa smatra da je sad
21 suviše govoriti o planovima jer su svi planovi objektivno uzevši stavljeni van
22 snage faktičkim stanjem, te naglašava potrebu da se odmah zavede građanski red i
23 vojna disciplina."

24 Možemo li dobiti srpsku stranu 2, a može i engleska 2 pošto je tačka 3 u
25 pitanju?

26 Tačka 3 naredbe odnosi se na zavođenje r...reda i sprečavanje pljački

27

28

29

30

1 vojne, društvene i privatne imovine.

2   Možemo li dobiti tačku 3 na srpskom, a na engleskom ta... sledeću
3 stranicu pa onda verovatno... znači, tačka 3 na srpskom.

4   Paragraf se odnosi da se naređuje organima vojne policije i stanice
5 bezbjednosti da se spriječi pljačka. Ovo je maj mesec, znači mesec i po dana
6 rata. Da li ste uzeli u obzir ovaj...ovaj...ove napore da se spriječi
7 pljačkanje, između ostalog i privatne imovine?

8   SUDIJA KWON: [simultani prevod] Trebalo bi to da bude stranica 3 na
9 engleskom, a i na srpskom prethodna stranica.

10   G. KARADŽIĆ:

11   P: Tačka 3, dakle vrlo rano, 24. maja, naređuje se da se e... sve snage,
12 znači i vojna i civilna policija angažuju na sprečavanju pljačke.

13   O: Nisam to unela u svoj izveštaj. Ja to vidim kao deo redovnog posla
14 kriznih štabova. Međutim, ja nisam mogla da obuhvatim sve što su činili krizni
15 štabovi. Ja sam unela sve što sam smatrala da je relevantno za tim za suđenje.
16 Ja sam mogla, kao što sam već rekla, da unesem sve što se tiče goriva ili robnih
17 rezervi ili pljački, međutim, kao što sam već rekla, pitanja kojima sam se
18 bavila su konkretnija u mom sklopu ispitivanja i zbog toga nisam unela sve čime
19 su se bavili krizni štabovi.

20   OPTUŽENI: Može li s...sledeća stranica u obe, i engleska i srpska.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. KARADŽIĆ:

2 P: Vidite li tačku 2 gdje se kaže da će se etnički Muslimani, odnosno
3 pripadnici muslimanske narodnosti da će biti angažovani u preduzećima i
4 ustanovama i da ni... drugim rečima, znači da neće biti mobilisani, je l' tako?

5 Tačka 2.

6 O: Da, da. Ovde se ne govori da oni neće biti mobilisani, već tu piše da
7 preduzeća mogu da traže, dakle, da će oni biti zaposleni, ukoliko to zahtevaju
8 preduzeća u kojima su zaposleni.

9 P: Hvala. I tačka 3, vidite da se putem javnih sredstava informisanja,
10 objaviće se:

11 "...informacija u vezi s početkom rada ratnog vojnog suda sa sjedištem u
12 Drvaru..." itd. kaže da "...naročito lica koja krše pozitivne propise, a
13 naročito koja budu zatečena ili se dokaže u sudskom postupku izvršenje krivičnih
14 djela krađe, pljačke i slično, biće kažnjena rigoroznim kaznama."

15 Posljednja rečenica:

16 "Izricat će se vrlo stroge presude i odmah izvršavati."

17 Da li ste ovo znali i da li ste ovo uključili u svoj izvještaj?

18 O: Ne, nisam.

19 OPTUŽENI: Hvala.

20 Može da se usvoji?

21 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da.

22 SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet D1327, časni Sude.

23 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Za danas nam je ostalo još pet minuta,
24 gospodine Karadžić.

25 OPTUŽENI: Hvala.

26 65ter 1068, molim.

27

28

29

30

1 G. KARADŽIĆ:

2 P: Zapisnik od 28.05., tačka 1: Milanović Dragan. On je inače poslanik u
3 Skupštini Bosne i Hercegovine.

4 "Milanović Dragan upoznao je Krizni štab o rezultatima razgovora sa
5 predstavnicima Foruma građana SDA. Predstavnici SDA Hidić Safet i Ferizović
6 Mustafa šire alarmantne vijesti da Muslimani žele da se isele kolektivno.
7 Međutim, Forum građana, kako iznosi Ivanić Dragan, je jednoglasan da će
8 Muslimani biti lojalni građani, da će dati podršku vlasti. Za nelegalno
9 naoružanje okrivljuju Hidić Safeta i Ferizović Mustafu da su spremni da sa
10 ostalim građanima rešavaju probleme izbjeglica i da su spremni za mobilizaciju,
11 da će pokušati saznati imena ljudi koji su na obuci za Zelene beretke."

12 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Usporite, molim Vas.

13 G. KARADŽIĆ:

14 P: Ovo je skoro drugi mesec rata, kraj maja. Da li ste uključili u svoj
15 izveštaj ovo... ovaj dokument koji govori o razgovorima sa Forumom građana, sa
16 Muslimanima umerenim koji se ograđuju od svojih ekstremista?

17 O: Ne, nisam to unela.

18 P: A imate li neko objašnjenje zašto niste isklju...uključili ovako
19 eklatantan primer brige vlasti o svojim građanima?

20 O: Ako ovo uporedite sa dokumentom koji jesam unela, gde piše da treba
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 da "...uhapsimo sve vojno sposobne Muslimane koji bi mogli da povrede Srbe,"
2 treba naći ravnotežu i videti šta je verodostojnije, šta bolje oslikava
3 situaciju. Petrovac, koliko se sećam, je bio jedno od područja gde je bilo veoma
4 malo Muslimana. Dakle, nije čudno ukoliko su Muslimani želeli da pokažu svoju
5 lojalnost i da ostanu ukoliko mogu, jer su bili brojno nadjačani.

6 Ja nisam pokazivala svaki dokument gde krizni štabovi ne čine nešto
7 loše. Pitanje je bilo šta su činili i koja je bila njihova uloga u državi. To je
8 bilo ključno pitanje u mom izveštaju.

9 Dakle, ukoliko opštinske vlasti su spremne da štite sopstveno
10 stanovništvo, po meni u tom slučaju te opštinske vlasti jednostavno obavljaju
11 svoj posao, bez obzira na nacionalnost građana. Problem je kada opštinske vlasti
12 kažu da je njihov posao da brane interese samo jedne etničke grupe, a ujedno ima
13 i druge građane na svom teritoriju.

14 OPTUŽENI: Doći ćemo do toga.

15 Može li da se usvoji ovaj dokument?

16 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da, usvojićemo ga.

17 SEKRETAR: [simultani prevod] To je dokazni predmet D1328.

18 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Sada ćemo da prekinemo sa radom i
19 nastavljamo sutra u 09.00h.

20 OPTUŽENI: Molim za vreme dodatno. Molim Vas da... ako mogu i petak da
21 dobijem još.

22 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Ne. Imate nekih, između dva i po i tri
23 sata Vam je ostalo.

24 OPTUŽENI: Ja molim za petak, još da dobijem tri sesije u petak, jer je i

25

26

27

28

29

30

1 Tužilaštvo potrošilo duplo više nego što je najavilo.

2 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da, gospođo Sutherland.

3 GĐA SUTHERLAND: [simultani prevod] To nije tačno. Mi smo prema programu
4 predvideli dva i po sata, mislim da je to trajalo neka tri i po sata. Dakle,
5 bilo je više vremena, ali ne dva puta više.

6 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Sutra u 9.00h.

7 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Ustanite, molim.

8 [Svedok se povlači]

9 ... Sednica završena u 13.45h.

10 Nastavak zakazan za sredu,

11 15.06.2011., u 09.00h.

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30